

Na temelju članka 3. Uredbe o državnim potporama (Narodne novine, broj 50/2006), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj _____ donijela

ODLUKU
O OBJAVLJIVANJU PRAVILA O DRŽAVNIM POTPORAMA ZA ZAŠTITU OKOLIŠA

I.

Pravila o državnim potporama za zaštitu okoliša sadržana su u Smjernicama Zajednice o državnim potporama za zaštitu okoliša (52008XC0401(03), SL C 82, 1.4.2008.).

II.

Tekst akta u kojem su sadržana pravila iz točke I. ove Odluke, u prijevodu na hrvatski jezik, glasi:

„SMJERNICE ZAJEDNICE O DRŽAVNIM POTPORAMA ZA ZAŠTITU OKOLIŠA

(SL C 82, 1.4.2008.)

(Tekst značajan za Europski gospodarski prostor)

SADRŽAJ

1. Uvod

1.1. Politika državnih potpora i energetska politika za Europu

1.2. Politika državnih potpora i zaštita okoliša

1.3. Test ravnoteže i njegova primjena na potpore za zaštitu okoliša

1.3.1. Akcijski plan državnih potpora: manje i kvalitetnije potpore, test ravnoteže za ocjenu potpora

1.3.2. Cilj od zajedničkog interesa koji opisuju ove Smjernice

1.3.3. Prikladni instrument

1.3.4. Učinak poticaja i nužnost potpore

1.3.5. Razmjernost potpora

1.3.6. Negativni učinci potpora za zaštitu okoliša moraju biti ograničeni kako bi ukupna ravnoteža bila pozitivna

1.4. Provedba testa ravnoteže: pravne pretpostavke i potreba za detaljnijom ocjenom

1.5. Razlozi za pojedine mjere obuhvaćene ovim Smjericama

1.5.1. Potpore za poduzetnike povrh standarda Zajednice ili potpore koje povećavaju razinu zaštite okoliša u nedostatku standarda Zajednice

1.5.2. Potpore za nabavu novih transportnih vozila povrh standarda Zajednice ili potpore koje povećavaju razinu zaštite okoliša u nedostatku standarda Zajednice

1.5.3. Potpore za rane prilagodbe budućim standardima Zajednice

1.5.4. Potpore za istraživanja zaštite okoliša

1.5.5. Potpore za štednju energije

1.5.6. Potpore za obnovljive izvore energije

1.5.7. Potpore za kogeneraciju i za daljinsko grijanje

1.5.8. Potpore za gospodarenje otpadom

1.5.9. Potpore za zbrinjavanje onečišćenih lokacija

1.5.10. Potpore za premještanje poduzetnika

1.5.11. Potpore uključene u sustave trgovanja dozvolama

1.5.12. Potpore u obliku smanjenja ili izuzeća od poreza za zaštitu okoliša

2. PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE

2.1. Područje primjene Smjernica

2.2. Definicije

3. USKLAĐENOST POTPORA PREMA ČLANKU 87. STAVKU 3. UGOVORA O EZ-U

3.1. Usklađenost potpora prema članku 87. stavku 3. Ugovora o EZ-u

3.1.1. Potpore za poduzetnike povrh standarda Zajednice ili potpore koje povećavaju razinu zaštite okoliša u nedostatku standarda Zajednice

3.1.2. Potpore za nabavu novih transportnih vozila povrh standarda Zajednice ili potpore koje povećavaju razinu zaštite okoliša u nedostatku standarda Zajednice

3.1.3. Potpore za rane prilagodbe budućim standardima Zajednice

3.1.4. Potpore za istraživanja zaštite okoliša

3.1.5. Potpore za štednju energije

3.1.5.1. Potpore za ulaganje

3.1.5.2. Operativne potpore

3.1.6. Potpore za obnovljive izvore energije

3.1.6.1. Potpore za ulaganje

3.1.6.2. Operativne potpore

3.1.7. Potpore za kogeneraciju

3.1.7.1. Potpore za ulaganje

3.1.7.2. Operativne potpore

3.1.8. Potpore za energetske učinkovito daljinsko grijanje

3.1.9. Potpore za gospodarenje otpadom

3.1.10. Potpore za zbrinjavanje onečišćenih lokacija

3.1.11. Potpore za premještanje poduzetnika

3.1.12. Potpore uključene u sustave trgovanja dozvolama

3.2. Učinak poticaja i nužnost potpore

3.3. Usklađenost potpora prema članku 87. stavku 3. točki (b) Ugovora o EZ-u

4. POTPORE U OBLIKU SMANJENJA ILI IZUZEĆA OD POREZA ZA ZAŠTITU OKOLIŠA

5. USKLAĐENOST POTPORA KOJE PODLIJEŽU DETALJNOJ OCJENI

5.1. Mjere koje podliježu detaljnoj ocjeni

5.2. Kriteriji ekonomske ocjene pojedinih predmeta

5.2.1. Pozitivni učinci potpora

5.2.1.1. Postojanje tržišnog nedostatka

5.2.1.2. Prikladni instrument

5.2.1.3. Učinak poticaja i nužnost potpore

5.2.1.4. Razmjernost potpore

5.2.2. Analiza narušavanja tržišnog natjecanja i trgovine

5.2.2.1. Dinamički poticaji/istiskivanje

5.2.2.2. Očuvanje daljnjeg rada neučinkovitih poduzetnika

5.2.2.3. Tržišna snaga/isključujuće ponašanje

5.2.2.4. Učinci na trgovinu i smještaj

5.2.3. Odmjeravanje i odluka

6. ZBRAJANJE

7. ZAVRŠNE ODREDBE

7.1. Godišnje izvješćivanje

7.2. Transparentnost

7.3. Nadzor i vrednovanje

7.4. Prikladne mjere

7.5. Primjena, važenje i revizije

1. UVOD

1.1. Politika državnih potpora i energetska politika za Europu

(1) U proljeće 2007. godine Europsko vijeće pozvalo je države članice i institucije EU-a da djeluju na razvoju održive integrirane politike za klimatska i energetska pitanja na europskoj razini. Vijeće je između ostalog izjavilo: „Budući da su proizvodnja i korištenje energije glavni izvori emisija stakleničkih plinova, potreban je integrirani pristup klimatskoj i energetskej politici kako bi se ostvario ovaj cilj. Integracija bi se trebala postići na način uzajamne podrške. S obzirom na to, Energetska politika Europe (EPE) imat će sljedeća tri cilja, uz puno poštivanje izbora država članica o energetskej mješavini i suverenosti nad primarnim izvorima energije, poduprta duhom solidarnosti između država članica:

- povećanje sigurnosti opskrbe,

- osiguravanje konkurentnosti europskih gospodarstava i dostupnost energije po povoljnim cijenama,

- promicanje održivosti zaštite okoliša i borba protiv klimatskih promjena.“

(2) Kao miljokaz u stvaranju ove Energetske politike Europe, Europsko vijeće podržalo je sveobuhvatni Akcijski plan za energiju u razdoblju 2007. - 2009. i pozvalo posebice Komisiju da prijedloge zatražene u Akcijskom planu predstavi što je brže moguće. Jedan od ovih prijedloga odnosi se na reviziju smjernica Zajednice o državnim potporama za zaštitu okoliša.

(3) Europsko vijeće preuzelo je čvrstu neovisnu obvezu da će EU postići barem 20 % smanjenja emisija stakleničkih plinova do 2020. godine u usporedbi s 1990. godinom. Vijeće je također naglasilo potrebu da se poveća energetska učinkovitost u EU-u kako bi se postigao cilj štednje 20 % potrošnje energije u EU-u u usporedbi s predviđanjima za 2020. godinu, te je poduprlo obvezujući cilj postizanja 20 % udjela obnovljivih izvora energije u sveukupnoj potrošnji energije u EU-u do 2020. godine kao i obvezujući cilj za sve države članice od minimalno 10 % udjela biogoriva u sveukupnoj potrošnji benzina i goriva u transportu u EU-u do 2020.

(4) Ove nove smjernice su jedan od instrumenata za provedbu Akcijskog plana i aspekata zaštite okoliša kod ciljeva vezanih uz energiju i klimatske promjene koje je prihvatilo Europsko vijeće.

1.2. Politika državnih potpora i zaštita okoliša

(5) U „Akcijskom planu državnih potpora - Manje i kvalitetnije državne potpore: Plan reforme državnih potpora 2005.-2009.“¹ (nadalje „Akcijski plan državnih potpora“) Komisija je primijetila da mjere državnih potpora ponekad mogu biti učinkoviti alati za postizanje ciljeva od općeg interesa. U nekim uvjetima državne potpore mogu ispraviti tržišne nedostatke poboljšavajući tako funkcioniranje tržišta i konkurentnost. Također mogu pomoći u promicanju održivog razvoja, bez obzira na ispravljanje tržišnih nedostataka². Akcijski plan državnih potpora također je naglasio da zaštita okoliša može pružiti prilike za inovaciju, stvaranje novih tržišta i povećanje konkurentnosti kroz učinkovitost korištenja resursa i nove prilike za ulaganje. U nekim uvjetima državne potpore mogu biti pogodne za ostvarenje ovih ciljeva pridonoseći tako temeljnim ciljevima lisabonske strategije o povećanju održivog razvoja i broja radnih mjesta. Odluka br. 1600/2002/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 22. srpnja 2002. kojom se utvrđuje Šesti akcijski program Zajednice za okoliš³ (nadalje „Šesti akcijski program za okoliš“) utvrđuje prioriteta područja djelovanja za zaštitu okoliša⁴.

(6) Prvenstveni cilj nadzora državnih potpora u području zaštite okoliša je osiguravanje da će mjere državnih potpora rezultirati višom razinom zaštite okoliša nego što bi to bio slučaj bez potpora, te da pozitivni učinci potpora prevladavaju nad negativnim učincima u smislu narušavanja tržišnog natjecanja, uzimajući u obzir načelo „onečišćivač plaća“ utvrđeno u članku 174. Ugovora o EZ-u.

¹ COM(2005) 107 konačno.

² Vidi Akcijski plan državnih potpora, stavak 10.

³ SL L 242, 10.9.2002., str. 1.

⁴ Područja prioriteta su: klimatske promjene, prirodna i biološka raznolikost, okoliš i zdravlje te prirodni resursi i otpad. Zdravlje nije obuhvaćeno ovim smjernicama.

(7) Gospodarske aktivnosti ne štete okolišu samo kroz onečišćivanje. U nekim slučajevima, u nedostatku državne intervencije, poduzetnici mogu izbjeći plaćanje cjelokupnog troška štete za okoliš koja proizlazi iz njihovog djelovanja. Kao posljedica, tržište ne raspodjeljuje resurse na učinkovit način budući da proizvođač ne uzima u obzir (negativne) vanjske učinke proizvodnje, nego njih snosi društvo u cjelini.

(8) Prema načelu „onečišćivač plaća“, ovi negativni vanjski učinci mogu se otkloniti osiguravanjem da onečišćivač plati za svoje onečišćenje, što podrazumijeva da će on potpuno preuzeti troškove zaštite okoliša u svoju bilancu. Ovim se osigurava da privatni troškovi (koje snosi poduzetnik) ocrtavaju prave društvene troškove gospodarske djelatnosti. Puna provedba načela „onečišćivač plaća“ dovela bi tako do ispravljanja tržišnog nedostatka. Načelo „onečišćivač plaća“ može se provesti ili postavljanjem obveznih standarda zaštite okoliša ili tržišnim instrumentima⁵. Neki tržišni instrumenti mogu uključivati dodjelu državnih potpora svim ili nekim poduzetnicima koji podliježu tim instrumentima.

(9) Makar trenutno postoje ograničenja za primjenu načela „onečišćivač plaća“, ovaj zakonodavni nedostatak ne bi trebao spriječiti države članice da postave uvjete za zaštitu okoliša koji su stroži od uvjeta Zajednice i da svedu negativne vanjske učinke na najmanju moguću mjeru.

(10) Kako bi povećale razinu zaštite okoliša, države članice mogle bi koristiti državne potpore da stvore poticaje na pojedinačnoj razini (na razini poduzetnika) radi postizanja više razine zaštite okoliša nego što to zahtijevaju standardi Zajednice ili da povećaju razinu zaštite okoliša u slučaju nepostojanja standarda Zajednice. Mogu također uspostaviti nacionalne standarde ili porez za zaštitu okoliša na višoj razini nego što to zahtjeva zakonodavstvo Zajednice odnosno mogu iskoristiti poreze za zaštitu okoliša radi jednostrane provedbe načela „onečišćivač plaća“ u slučaju nepostojanja standarda Zajednice.

(11) Komisija smatra da je potrebno revidirati smjernice o državnim potporama za zaštitu okoliša kako bi se ispunili ciljevi opisani u Akcijskom planu državnih potpora, posebno da se osigura bolje usmjerenje potpora, poboljšana ekonomska analiza i učinkovitiji postupci. Nadalje, Komisija smatra potrebnim da se uzme u obzir razvoj politike zaštite okoliša i tehnologija zaštite okoliša te da se pravila izmijene kako bi se iskustva uzela u obzir.

(12) Komisija primjenjuje ove smjernice pri ocjenjivanju potpora za zaštitu okoliša povećavajući tako pravnu sigurnost i transparentnost donošenja svojih odluka. Potpore za zaštitu okoliša prvenstveno se opravdavaju temeljem članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u. Ove smjernice zamjenjuju Smjernice Zajednice o državnim potporama za zaštitu okoliša⁶ koje su stupile na snagu 2001. godine.

(13) Ovdje se daju smjernice za dvije vrste ocjena: za standardnu ocjenu mjera koje uključuju potpore ispod nekog praga ili potpore dodijeljene postrojenjima s proizvodnim kapacitetima ispod nekog praga (poglavlje 3), za detaljnu ocjenu mjera koje uključuju potpore iznad tog praga ili potpore dodijeljene postrojenjima s proizvodnim kapacitetima iznad tog praga, kao i za potpore dodijeljene novim postrojenjima za proizvodnju obnovljive energije gdje je iznos potpore zasnovan na izračunu izbjegnutih vanjskih troškova (poglavlje 5).

⁵ S obzirom na posljednje, vidi Zelenu knjigu o tržišnim instrumentima za svrhe zaštite okoliša i vezane politike, 28. ožujka 2007., COM(2007) 140 konačno.

⁶ SL C 37, 3.2.2001., str. 3.

(14) Ove smjernice primjenjuju se na sve mjere prijavljene Komisiji (bilo zato što mjera nije pokrivena uredbom o skupnom izuzeću ili uredba o skupnom izuzeću uvodi obvezu da se potpore prijavljuju zasebno, bilo zato što predmetna država članica odluči prijaviti mjeru koja bi u načelu bila izuzeta prema uredbi o skupnom izuzeću), kao i pri ocjeni svih neprijavljenih potpora nakon objave ovih Smjernica.

1.3. Test ravnoteže i njegova primjena na potpore za zaštitu okoliša

1.3.1. Akcijski plan državnih potpora: manje i kvalitetnije potpore, test ravnoteže za ocjenu potpora

(15) U Akcijskom planu državnih potpora Komisija je objavila da „kako bi najbolje pridonijela ponovno pokrenutoj Lisabonskoj strategiji za razvoj i zapošljavanje, Komisija će, kada je to prikladno, pojačati svoj ekonomski pristup analizi državnih potpora. Ekonomski pristup je instrument koji će bolje usmjeriti određene državne potpore ciljevima ponovno pokrenute Lisabonske strategije“.

(16) Prilikom ocjenjivanja može li se mjera potpore smatrati usklađenom sa zajedničkim tržištem, Komisija odmjerava pozitivan učinak mjere potpore u postizanju cilja od općeg interesa s mogućim negativnim popratnim učincima, kao što su narušavanje trgovine i tržišnog natjecanja. Akcijski plan državnih potpora, zasnovan na postojećoj praksi, formalizirao je ovakvo odmjeravanje u postupku koji se naziva „test ravnoteže“⁷. On sadrži tri koraka; prva dva koraka bave se pozitivnim učincima državne potpore, a treći se bavi negativnim učincima i proizlazećim odnosom pozitivnih i negativnih učinaka. Test ravnoteže strukturiran je kako slijedi:

1) Da li je mjera potpore usmjerena prema dobro definiranom cilju od općeg interesa? (na primjer: razvoj, zapošljavanje, kohezija, okoliš, energetska sigurnost). U kontekstu ovih smjernica, odgovarajući cilj od općeg interesa je zaštita okoliša.

2) Da li je li potpora oblikovana da ostvari cilj od općeg interesa, to jest je li predložena potpora namijenjena tržišnom nedostatku ili drugom cilju?

a) Da li je državna potpora prikladni politički instrument?

b) Postoji li učinak potpore, to jest mijenja li potpora ponašanje poduzetnika?

c) Da li je mjera potpore razmjerna, to jest bi li se ista promjena ponašanja mogla postići manjom potporom?

3) Jesu li narušavanja tržišnog natjecanja i učinak na trgovinu ograničeni, tako da je sveukupna ravnoteža pozitivna?

(17) Test ravnoteže primjenjiv je na oblikovanje pravila o državnim potporama, kao i na ocjenjivanje predmeta.

1.3.2. Cilj od zajedničkog interesa koji opisuju ove Smjernice

⁷ Vidi Akcijski plan državnih potpora, stavke 11. i 20., kako je opisano u više detalja u Priopćenju o inovacijama (COM(2005) 436 konačno 21.9.2005.).

(18) Prva alineja članka 2. Ugovora o Europskoj uniji navodi da je održivi razvoj jedan od ciljeva u Europskoj uniji. Ovo bi trebalo biti zasnovano na gospodarskom razvoju, socijalnoj koheziji i visokoj razini zaštite okoliša. Promicanje zaštite okoliša tako je važan cilj od općeg interesa. Osim toga, članak 6. Ugovora o EZ-u spominje potrebu da se zaštita okoliša ugradi u sve politike Zajednice, a članak 174. stavak 2. Ugovora o EZ-u navodi da politika zaštite okoliša mora biti zasnovana na načelima opreza, prevencije, saniranja onečišćenja⁸ na izvoru i na načelu „onečišćivač plaća“.

(19) Ove smjernice iznose uvjete za odobravanje dodjele državnih potpora usmjerenih na one tržišne nedostatke koji vode do razine zaštite okoliša koja je ispod optimuma.

(20) Najčešći tržišni nedostaci u području zaštite okoliša vezani su uz negativne vanjske učinke. Poduzetnici koji djeluju u vlastitom interesu nemaju motivacije da uzmu u obzir negativne vanjske utjecaje nastale tijekom proizvodnje, niti prilikom odlučivanja o pojedinoj tehnologiji proizvodnje niti prilikom odlučivanja o razini proizvodnje. Drugim riječima, proizvodni troškovi koje snosi poduzetnik manji su od troškova koje snosi društvo. Prema tome poduzetnici nemaju motivacije da smanje svoju razinu onečišćenja ili da poduzmu pojedinačne mjere za zaštitu okoliša.

(21) Vlade suočene s ovim tržišnim nedostacima pretežno koriste regulativu kako bi osigurale da se negativni vanjski učinci nastali tijekom proizvodnje uzmu u obzir. Kroz uvođenje standarda, oporezivanja, ekonomskih instrumenata i drugih propisa, poduzetnici koji onečišćuju moraju platiti troškove onečišćenja društvu u skladu s načelom „onečišćivač plaća“. Preuzimanje ovih negativnih vanjskih učinaka u bilancu posljedično će povisiti privatne troškove koje takvi poduzetnici snose i na taj način negativno utjecati na njihove prihode. Štoviše, budući da je onečišćivanje nejednako raspoređeno kroz industrije i poduzetnike, troškovi svih propisa koji pogoduju okolišu većinom su diferencirani, ne samo prema poduzetnicima, nego i prema državama članicama. Države članice mogu osim toga stavljati i drukčiju težinu na potrebu za postavljanjem visokih ciljeva u zaštiti okoliša.

(22) U nedostatku standarda Zajednice i tržišnih instrumenata koji u potpunosti primjenjuju načelo „onečišćivač plaća“ (regulatorni nedostaci), države članice tako mogu jednostrano odlučiti ustanoviti višu razinu zaštite okoliša. Iz tog razloga, uz uvođenje propisa, države članice mogu koristiti državne potpore kao pozitivne poticaje za postizanje viših razina zaštite okoliša. Mogu to učiniti na dva načina:

- pozitivni pojedinačni poticaji za smanjivanje onečišćenja i drugih negativnih učinaka na okoliš: Prvo, države članice mogu ustanoviti pozitivne poticaje na pojedinačnoj razini (na razini poduzetnika) da postignu razinu strožu od standarda Zajednice. U tom slučaju, korisnik potpore smanjuje onečišćenje zato što prima potporu da promijeni svoje ponašanje, a ne zato što mora platiti troškove tog onečišćenja. Cilj državne potpore ovdje je neposredno utjecati na tržišni nedostatak povezan s negativnim učincima onečišćenja.

- pozitivni poticaji za uvođenje nacionalnih propisa za zaštitu okoliša koji su stroži od standarda Zajednice: Drugo, države članice mogu uvesti nacionalne propise povrh standarda Zajednice. Međutim, ovo može dovesti do dodatnih troškova za neke poduzetnike i tako utjecati na uvjete koje oni imaju u tržišnom natjecanju. Štoviše, takvi troškovi mogu

⁸ Ovo može uključivati djelatnosti kao što su ispuštanje kemijskih onečišćenja u okoliš, ili na primjer fizičke promjene vodenog okoliša, koje uzrokuju narušavanje ekosistema, ili djelatnosti koje imaju negativni učinak na status vodenih resursa.

predstavljati različit teret različitim poduzetnicima ovisno o njihovoj veličini, tržišnom položaju, tehnologiji i ostalim posebnostima. U tom slučaju, državne potpore mogu biti nužne da smanje teret najviše pogođenim poduzetnicima i tako omoguće državama članicama da donesu nacionalne propise koji su stroži od standarda Zajednice.

1.3.3. Prikladni instrument

(23) Jedna od uloga državne intervencije je osiguravanje prikladnije zaštite okoliša. Propisi i instrumenti temeljeni na tržištu najvažniji su alati za postizanje ciljeva u zaštiti okoliša. Meki instrumenti, kao što su dobrovoljne eko oznake, i širenje tehnologija prihvatljivih za okoliš mogu također igrati važnu ulogu. Međutim, čak i ako iznalaženje optimalnog omjera instrumenata politike može biti složeno, postojanje tržišnih nedostataka ili ciljeva politike ne opravdava samo po sebi korištenje državnih potpora.

(24) Prema načelu „onečišćivač plaća“ onečišćivač bi trebao platiti sve troškove svojeg onečišćenja, uključujući i neizravne troškove koje snosi društvo. U tu svrhu, propisi o zaštiti okoliša mogu predstavljati korisni instrument za povećanje opterećenja onečišćivača. Poštivanje načela „onečišćivač plaća“ u teoriji osigurava da će tržišni nedostaci povezani s negativnim vanjskim učincima biti ispravljani. Slijedom toga, ako bi načelo „onečišćivač plaća“ bilo u potpunosti provedeno, daljnja državna intervencija ne bi bila potrebna za osiguravanje ishoda tržišne učinkovitosti. Načelo „onečišćivač plaća“ ostaje glavno pravilo a državne potpore su u stvari druga najbolja opcija. Korištenje državnih potpora u kontekstu načela „onečišćivač plaća“ otklonilo bi onečišćivaču teret plaćanja troškova svojeg onečišćenja. Prema tome, državne potpore mogu biti neprikladni instrument u takvim slučajevima.

(25) Međutim, posebice zbog nepotpune provedbe načela „onečišćivač plaća“, postojeća razina zaštite okoliša često se smatra nezadovoljavajućom iz sljedećih razloga:

a) prvo, točnu cijenu onečišćenja nije lako odrediti. Tehnički je složeno izračunati dodatne troškove za društvo od svih vrsta proizvodnje, a ponekad može biti neučinkovito uzimati u obzir da različiti proizvođači imaju različite razine onečišćenja ako su povezani administrativni troškovi vrlo visoki. Različite osjetljivosti na promjene u potrošačkim cijenama (cjenovna elastičnost) također igraju ulogu. Nadalje, vrednovanje troškova onečišćenja može se razlikovati između pojedinaca i zajednica, ovisno o društvenim izborima u pogledu, primjerice, učinka trenutne politike na buduće generacije. Dodatno, neke je troškove, kao što su kraće očekivano trajanje života ili šteta za okoliš teško izraziti bez neodređenosti u novčanim iznosima. Prema tome, tako će uvijek postojati određeni stupanj nesigurnosti u izračunu troškova onečišćenja.

b) drugo, podizanje cijena niza (industrijskih) proizvoda prebrzo i prenaglo kako bi se preuzeli troškovi onečišćenja može djelovati kao vanjski šok i izazvati poremećaje u gospodarstvu. Vlasti stoga mogu smatrati poželjnijim ostvariti umjereno napredovanje prema uključivanju ukupne cijene onečišćenja u određene proizvodne procese.

(26) U kontekstu nezadovoljavajuće razine zaštite okoliša, državne potpore, makar ne razrješavaju sve gore spomenute probleme, mogu pružiti pozitivne poticaje poduzetnicima da poduzimaju djelovanja ili vrše ulaganja koja nisu obvezna i koja inače profitom motivirani poduzetnici ne bi poduzimali. Osim toga, državne potpore mogu biti prikladan instrument koji državama članicama omogućuje donošenje nacionalnih propisa o zaštiti okoliša koji su stroži

od standarda Zajednice, smanjujući opterećenja poduzetnicima koji su najviše pogođeni takvim propisima i omogućujući na taj način provedbu propisa.

1.3.4. Učinak poticaja i nužnost potpore

(27) Državne potpore za zaštitu okoliša moraju dovesti do promjene ponašanja korisnika potpore tako da razina zaštite okoliša bude viša nego u slučaju da potpora nije dodijeljena. Međutim, ulaganja koja povećavaju razinu zaštite okoliša mogu istovremeno povećati prihode⁹ i/ili smanjiti troškove¹⁰ i tako biti ekonomski privlačna sama za sebe. Prema tome, potrebno je potvrditi da spomenuta ulaganja ne bi bila izvršena bez državne potpore.

(28) Cilj je utvrditi da poduzetnici bez potpore ne bi otpočeli s tim djelovanjem zbog njegovih svojstvenih koristi. Učinak poticaja određuje se kroz protučinjeničnu analizu, uspoređivanjem razine namjeravane djelatnosti s potporom i bez potpore. Točno utvrđivanje protučinjeničnog scenarija je ključ određivanja imaju li državne potpore učinak poticaja ili ne. Također je ključno za izračun dodatnih ulaganja ili pretrpljenih proizvodnih troškova kod postizanja više razine zaštite okoliša.

(29) Ulaganja mogu biti nužna kako bi se zadovoljili obvezujući standardi Zajednice. Budući da bi poduzetnik ionako morao zadovoljiti te standarde, ne može se opravdati državna potpora za zadovoljavanje obvezujućih standarda Zajednice koji su već na snazi.

1.3.5. Razmjernost potpora

(30) Potpora se smatra razmjernom samo ako se isti rezultat ne bi mogao postići s manjim iznosom potpore. Nadalje, razmjernost također može ovisiti o stupnju selektivnosti mjere.

(31) Posebice, iznos potpore mora biti ograničen na minimum potreban za ostvarivanje tražene razine zaštite okoliša. Prema tome, opravdani troškovi za potpore ulaganjima zasnovani su na pojmu dodatnih (neto) troškova potrebnih za ispunjavanje ciljeva zaštite okoliša. Ovakav sustav podrazumijeva da se, kako bi se odredio iznos potpore koji se može dodijeliti, sva ekonomska korist koju ulaganje pruža poduzetniku u načelu mora oduzeti od troškova dodatnog ulaganja.

(32) Međutim, teško je potpuno uzeti u obzir svu ekonomsku korist koju će poduzetnik dobiti od dodatnih ulaganja. Na primjer, prema metodologiji za izračun opravdanih troškova opisanoj u točkama 80. do 84., korist za poslovanje ne uzima se u obzir istekom nekog početnog razdoblja nakon ulaganja. Jednako tako, neke vrste koristi koje nije uvijek lako izmjeriti – kao što je „zeleni imidž“ poboljšan ulaganjima u zaštitu okoliša – također se u tom kontekstu ne uzimaju u obzir. Slijedom toga, kako bi potpora bila razmjerna, Komisija smatra da iznos potpore uobičajeno mora biti manji od opravdanih troškova ulaganja, vidjeti Prilog. Samo u slučajevima gdje se potpore za ulaganje dodjeljuju u istinski konkurentnom postupku prikupljanja ponuda na osnovi jasnih, transparentnih i nediskriminirajućih kriterija – učinkovito osiguravajući da potpora bude ograničena na minimum potreban za ostvarivanje dobiti za okoliš – iznos potpore može dosegnuti 100 % opravdanih troškova ulaganja. To je

⁹ Proizvodnja koja je prihvatljiva za okoliš može dovesti, na primjer, do novih mogućnosti recikliranja otpadnih tvari, stvarajući tako dodatne prihode. Također je moguće povećati cijenu ili prodaju proizvoda koji se smatraju prijateljskima za okoliš i tako su privlačniji potrošačima.

¹⁰ Proizvodnja prihvatljiva za okoliš može osobito dovesti do smanjenog utroška energije i ulaznih materijala.

zato što se u takvim okolnostima može pretpostaviti da odgovarajuće ponude ocrtavaju sve moguće koristi koje mogu proisteći iz dodatnog ulaganja.

(33) Štoviše, za neke mjere nije moguće izračunati iznos potpore na osnovi dodatnih troškova; ovo je slučaj kod potpora u obliku izuzeća ili smanjenja poreza za zaštitu okoliša i potpore u obliku sustava trgovanja dozvolama. U tim slučajevima, razmjernost se mora osigurati kroz uvjete i kriterije za dodjelu izuzeća i smanjenja, koji osiguravaju da korisnik ne dobije prekomjerne prednosti i da je selektivnost mjere ograničena na strogi minimum.

(34) Trošak postizanja zaštite okoliša često je relativno viši za male i srednje poduzetnike u usporedbi s veličinom njihovog poslovanja. Nadalje, sposobnost malih i srednjih poduzetnika da snose takve troškove je često ograničena nesavršenostima tržišta kapitala. Iz tog razloga, i s obzirom na smanjeni rizik ozbiljnih narušavanja tržišnog natjecanja kad je korisnik mali ili srednji poduzetnik, isti iznos može se opravdati za takve poduzetnike kod nekih tipova potpora.

(35) Osim toga, države članice potiču se da osiguraju ekonomičnost u postizanju koristi za okoliš, na primjer birajući mjere za koje su izbjegnuti vanjski troškovi značajni u odnosu na iznos potpore. Međutim, budući da nema izravne veze između izbjegnutih vanjskih troškova i troškova koje je pretrpio poduzetnik, izbjegnuti vanjski troškovi mogu samo u izvanrednim slučajevima biti osnova za određivanje iznosa državne potpore. U normalnom slučaju, kako bi se osigurao dostatan poticaj da poduzetnik promijeni svoje ponašanje, iznos potpore mora biti izravno vezan za troškove koje snosi poduzetnik.

1.3.6. Negativni učinci potpora za zaštitu okoliša moraju biti ograničeni kako bi ukupna ravnoteža bila pozitivna

(36) Ako su mjere državnih potpora za zaštitu okoliša dobro usmjerene tako da stvore protutežu samo stvarnim dodatnim troškovima vezanim uz višu razinu zaštite okoliša, rizik da će potpora neopravdano narušiti tržišno natjecanje je obično dosta ograničen. Prema tome, ključno je da mjere državnih potpora za zaštitu okoliša budu dobro usmjerene. U slučajevima gdje potpore nisu nužne ili razmjerne za postizanje naznačenog cilja, to će narušiti tržišno natjecanje. Ovo će posebno biti slučaj ako potpora dovede do:

- a) očuvanja daljnjeg rada neučinkovitih poduzetnika;
- b) narušavanja dinamičkih poticaja/istiskivanje;
- c) stvaranja tržišne snage ili isključujućih djelovanja;
- d) umjetne promjene trgovinskih tokova ili mjesta proizvodnje.

(37) U nekim slučajevima, svrha mjere je intervencija u funkcioniranje tržišta s namjerom da se na sveukupnu korist za okoliš pogoduje nekim proizvođačima koji štite okoliš na štetu drugih, koji više onečišćuju okoliš. Kao rezultat takvih mjera, proizvođači spomenutih proizvoda prihvatljivih za okoliš mogu poboljšati svoju tržišnu poziciju u odnosu na konkurente koji nude proizvode manje prijateljske prema okolišu. U takvim slučajevima, Komisija uzima u obzir sveukupni učinak mjere na okoliš kad razmatra njezin negativni utjecaj na tržišni položaj, i time na prihode poduzetnika bez potpora. Što je manji učinak na

okoliš mjere u pitanju, to je važnija provjera njenog učinka na tržišne udjele i prihode konkurentskih proizvoda.

1.4. Provedba testa ravnoteže: pravne pretpostavke i potreba za detaljnijom ocjenom

(38) Ne dovodeći u pitanje članke 4. do 7. Uredbe Vijeća (EZ-a) br. 659/1999 od 22. ožujka 1999. kojom se utvrđuju detaljna pravila za primjenu članka 93. Ugovora o EZ-u¹¹, pravne pretpostavke koje primjenjuje Komisija razlikuju se prema vrsti prijavljene mjere državne potpore.

(39) U poglavlju 3. ovih Smjernica Komisija je navela niz mjera u vezi s kojima *a priori* smatra da će se državna potpora primijeniti na tržišni nedostatak koji ometa zaštitu okoliša ili da će povećati razinu zaštite okoliša. Komisija također izlaže niz uvjeta i parametara čiji je cilj osiguravanje da državne potpore stvarno imaju učinak poticaja, da su razmjerne i da imaju ograničeni negativni učinak na tržišno natjecanje i trgovinu. Poglavlje 3. tako sadrži parametre u vezi s potpomognutom djelatnosti, intenzitetom potpore i uvjetima vezanima uz usklađenost.

(40) Međutim, za iznose potpora više od određenih pragova, kao i u pojedinim posebnim situacijama, potrebna je dodatna pozornost, zbog višeg rizika narušavanja tržišnog natjecanja i trgovine. Dodatna pažnja općenito se sastoji od daljnje i detaljnije činjenične analize mjere u skladu s poglavljem 5. Ove mjere ocjenjuje se usklađenima ako test ravnoteže prema poglavlju 5. daje sveukupnu pozitivnu ocjenu. U kontekstu ove analize, pretpostavlja se da na početku niti jedan kriterij usklađenosti nije zadovoljen. Izuzeća od poreza i smanjenja poreza za zaštitu okoliša ocjenjuju se samo na način kako je opisano u poglavlju 4¹².

(41) Kao rezultat ovog detaljnog ocjenjivanja, Komisija može odobriti potporu, proglasiti je neusklađenom sa zajedničkim tržištem ili donijeti odluku o usklađenosti ovisnu o zadovoljenim uvjetima.

1.5. Razlozi za pojedine mjere obuhvaćene ovim Smjernicama

(42) Komisija je utvrdila niz mjera za koje državne potpore, pod određenim uvjetima, mogu biti u skladu sa člankom 87. stavkom 3. točkom (c) Ugovora o EZ-u.

1.5.1. Potpore za poduzetnike povrh standarda Zajednice ili potpore koje povećavaju razinu zaštite okoliša u nedostatku standarda Zajednice

(43) Ova vrsta potpore pruža pojedinačne poticaje poduzetnicima za postizanje više razine zaštite okoliša. Obično poduzetnik nema poticaj postupiti povrh obveznih standarda ako trošak takvog postupka nadmašuje korist za poduzetnika. U takvim slučajevima državna potpora može se dodijeliti za davanje poticaja poduzetnicima za unapređenje zaštite okoliša. U skladu s ciljem zajednice da podupire ekološke inovacije, povoljniji tretman može biti prihvaćen za projekte ekoloških inovacija koji se primjenjuju na dvostruki tržišni nedostatak vezan uz veće rizike inovacija, spojene s aspektima zaštite okoliša u projektu. Potpora za ekološke inovacije tako ima za cilj ubrzavanje širenja ekoloških inovacija kroz tržište.

¹¹ SL L 83, 27.3.1999., str. 1. Uredba kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena Uredbom (EZ-a) br. 1791/2006 (SL L 363, 20.12.2006., str. 1).

¹² Potpore dodijeljene u obliku potpora za poreze u skladu s poglavljem 3. bit će detaljno ocijenjene ako se pređu pragovi iz poglavlja 5.

1.5.2. Potpore za nabavu novih transportnih vozila povrh standarda Zajednice ili potpore koje povećavaju razinu zaštite okoliša u nedostatku standarda Zajednice

(44) Promet je odgovoran za veliki dio cjelokupnih emisija stakleničkih plinova (približno 30 %) kao i za lokalno onečišćenje prašinom, sitnim česticama, NOx i SOx. Prema tome, važno je poticati čiste oblike prijevoza, radi borbe protiv globalnih klimatskih promjena i radi smanjivanja lokalnog onečišćenja, posebno u gradovima. U tom kontekstu, posebno je važno poticati nabavu čistih prijevoznih vozila (uključujući i čiste brodove).

1.5.3. Potpore za rane prilagodbe budućim standardima Zajednice

(45) Ove smjernice ne odobravaju potpore za pomoć poduzetnicima prilikom usklađivanja sa standardima Zajednice koji su već na snazi, budući da takve potpore ne bi vodile većoj razini zaštite okoliša. Međutim, državne potpore mogu osigurati znatno bržu provedbu novouvedenih standarda Zajednice koji nisu još stupili na snagu i tako pridonijeti smanjenju onečišćenja brže nego što bi to bio slučaj bez potpora. U takvim situacijama državne potpore dakle mogu stvoriti pojedinačne poticaje poduzetnicima, koji neutraliziraju učinke negativnih vanjskih utjecaja vezanih uz onečišćenje.

1.5.4. Potpore za istraživanja zaštite okoliša

(46) Potpore poduzetnicima za istraživanja o ulaganjima usmjerenima na postizanje razine zaštite okoliša povrh standarda Zajednice ili povećanje razine zaštite okoliša u nedostatku standarda Zajednice, kao i za istraživanja o štednji energije i proizvodnji obnovljive energije, usmjerene su na tržišni nedostatak vezan uz asimetrične informacije. Poduzetnici često podcjenjuju mogućnosti i koristi vezane uz štednju energije i obnovljive izvore energije, što vodi do premalih ulaganja.

1.5.5. Potpore za štednju energije

(47) Ova vrsta potpora usmjerena je na tržišni nedostatak vezan uz negativne vanjske učinke stvaranjem pojedinačnih poticaja za ostvarivanje ciljeva zaštite okoliša za štednju energije i za smanjivanje emisija stakleničkih plinova. Na razini Zajednice, u Priopćenju Komisije Europskom vijeću i Europskom parlamentu – Energetska politika za Europu¹³, postavljen je cilj ostvarivanja barem 20 % smanjenja emisija stakleničkih plinova do 2020. godine u usporedbi s 1990. godinom što je Europsko vijeće podržalo 8. i 9. ožujka 2007. Nadalje, države članice obavezne su prihvatiti i uložiti napore da postignu sveukupni nacionalni indikativni cilj štednje energije od 9 % kroz devet godina u skladu s Direktivom 2006/32/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2006. o učinkovitosti krajnjeg korištenja energije i energetske usluga te o ukidanju Direktive Vijeća 93/76/EEZ¹⁴. Državne potpore mogu biti prikladne tamo gdje ulaganja koja vode štednji energije nisu obvezna prema primjenjivim standardima Zajednice i gdje nisu profitabilna, to jest gdje je trošak štednje energije viši od povezane privatne ekonomske koristi. U slučaju malih i srednjih poduzetnika može biti potrebna povoljnija podrška kako bi se u obzir uzela činjenica da ovi poduzetnici često podcjenjuju koristi vezane uz štednju energije kroz duže razdoblje, što dovodi do njihovog nedovoljnog ulaganja u mjere štednje energije.

¹³ COM(2007) 1 konačno.

¹⁴ SL L 114, 27.4.2006., str. 64.

1.5.6. Potpore za obnovljive izvore energije

(48) Ova vrsta potpore usmjerena je na tržišni nedostatak vezan uz negativne vanjske učinke stvaranjem pojedinačnih poticaja za povećavanje udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj proizvodnji energije. Povećana uporaba obnovljivih izvora energije je jedan od prioriteta Zajednice u zaštiti okoliša, kao i prioritet vezan uz gospodarstvo i energiju. Očekuje se da će igrati važnu ulogu u ostvarivanju ciljeva smanjivanja emisije stakleničkih plinova. Na razini Zajednice, u Priopćenju Komisije Europskom vijeću i Europskom parlamentu – Energetska politika za Europu postavljen je cilj da obnovljiva energija čini 20 % energetske potrošnje EU-a do 2020. godine. Državne potpore mogu biti opravdane ako je trošak proizvodnje obnovljive energije viši od troška proizvodnje iz izvora manje prihvatljivih za okoliš i ako ne postoji neki obvezni standard Zajednice koji se tiče udjela energije iz obnovljivih izvora za pojedinačne poduzetnike. Visoki trošak proizvodnje nekih oblika obnovljive energije ne dozvoljava poduzetnicima da zaračunavaju konkurentne cijene na tržištu i tako stvara zapreke pristupa tržištu za obnovljivu energiju. Međutim, zbog tehnološkog razvoja na polju obnovljive energije i postupno rastuće razine internalizacije vanjskih učinaka zaštite okoliša (što proizlazi, na primjer, iz Direktive 2008/1/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 15. siječnja 2008. o integriranoj prevenciji i kontroli onečišćenja¹⁵, iz zakonodavstva o kvaliteti zraka i iz sustava trgovanja dozvolama), razlika u troškovima prošlih godina pokazuje opadajući trend, smanjujući tako potrebe za potporama.

(49) Dodatno, kao što je naglašeno u Izvješću o napretku na temu biogoriva¹⁶, promicanje biogoriva trebalo bi na održiv način koristiti kako sigurnosti opskrbe, tako i politici o klimatskim promjenama. Prema tome, državne potpore mogu biti prikladan instrument samo za one uporabe obnovljivih izvora energije gdje je očigledna korist za okoliš i održivost. Konkretno, biogoriva koja ne zadovoljavaju kriterije održivosti izložene u članku 15. prijedloga Direktive Europskoga parlamenta i Vijeća o promicanju korištenja energije iz obnovljivih izvora¹⁷ ne smatraju se prihvatljivima za državne potpore. Prilikom oblikovanja svojih sustava podrške, države članice mogu poticati korištenje biogoriva koja pružaju dodatne koristi – uključujući koristi od diverzifikacije koje pružaju biogoriva dobivena iz otpada, ostataka, tvari celuloznog i ligno-celuloznog podrijetla – uzimajući posebno u obzir različite troškove proizvodnje energije iz tradicionalnih biogoriva s jedne strane, i onih biogoriva koja pružaju dodatne koristi s druge strane.

(50) Što se tiče hidroenergetskih postrojenja valja primijetiti da ona mogu imati dvojadi učinak na okoliš. Ona svakako predstavljaju potencijal u pogledu niskih emisija stakleničkih plinova. Prema tome, mogu igrati važnu ulogu u sveukupnoj energetskej mješavini. S druge strane, takva postrojenja mogu također imati i negativni učinak, na primjer na sustave voda i biološku raznolikost¹⁸.

1.5.7. Potpore za kogeneraciju i za daljinsko grijanje

¹⁵ SL L 24, 29.1.2008., str. 8.

¹⁶ COM(2006) 845 konačno.

¹⁷ COM(2008) 19 konačno. Jednom kad Direktivu usvoje Europski parlament i Vijeće, Komisija će primijeniti kriterije održivosti u konačnom tekstu.

¹⁸ Direktiva 2000/60/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. koja stvara okvir za djelovanje Zajednice na području vodne politike (SL L 327, 22.12.2000., str. 1). Direktiva kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena Odlukom br. 2455/2001/EZ (SL L 331, 15.12.2001., str. 1.). Posebno, članak 4. stavak 7. utvrđuje kriterije u vezi dopuštenja modifikacija vodenih površina.

(51) Ova vrsta potpore usmjerena je na tržišni nedostatak vezan uz negativne vanjske učinke stvaranjem pojedinačnih poticaja za ostvarivanje ciljeva zaštite okoliša na polju štednje energije. Kogeneracija topline i električne energije je najučinkovitiji način za istovremenu proizvodnju topline i električne energije. Zajedničkom proizvodnjom topline i električne energije gubi se manje energije tijekom proizvodnje. Strategija Zajednice ocrтана u Komisijinoj strategiji kogeneracije iz 1997. godine postavlja sveukupni indikativni cilj udvostručavanja udjela kogeneracije u proizvodnji električne energije na 18 % do 2010. godine. Od tada važnost kogeneracije topline i električne energije za energetska strategija EU-a bila je naglašena prihvaćanjem Direktive 2004/8/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o promicanju kogeneracije zasnovane na potražnji korisne topline na unutarnjem tržištu energije i o izmjeni i dopuni Direktive 92/42/EEZ¹⁹, kao i poglavljem o kogeneraciji u Akcijskom planu Komisije za učinkovitost energije: Ostvarivanje potencijala²⁰. Drugi dokument također ukazuje na potencijal primjene otpadne topline, primjerice iz industrije ili poduzetnika koji obavljaju komunalnu djelatnost, na korisne načine, primjerice za daljinsko grijanje. Nadalje, daljinsko grijanje može biti energetski učinkovitije nego pojedinačno grijanje i može pružiti značajno poboljšanje u kvaliteti zraka u gradovima. Prema tome, ako se pokaže da je daljinsko grijanje manje onečišćujuće i energetski učinkovitije u proizvodnom procesu i distribuciji topline, ali skuplje od pojedinačnog grijanja, državne potpore mogu se dodijeliti s ciljem davanja poticaja za postizanje ciljeva zaštite okoliša. Međutim, kao što je slučaj s obnovljivim energijama, kod postupne internalizacije vanjskih učinaka zaštite okoliša u troškove drugih tehnologija može se očekivati smanjivanje potrebe za potporama kroz pojavu postupne konvergencije tih troškova s troškovima kogeneracije topline i električne energije te daljinskog grijanja.

1.5.8. Potpore za gospodarenje otpadom

(52) Ova vrsta potpore usmjerena je na davanje pojedinačnih potpora za postizanje ciljeva zaštite okoliša vezanih uz gospodarenje otpadom²¹. Šesti akcijski program zaštite okoliša imenuje prevenciju i gospodarenje otpadom jednim od četiri glavna prioriteta. Njegov glavni cilj je odvajanje proizvodnje otpada od ekonomske aktivnosti, tako da rast EU-a neće dovesti do stvaranja novih količina otpada. U tom kontekstu, državne potpore mogu biti dodijeljene proizvođaču otpada, kao i poduzetnicima koji gospodare otpadom ili recikliraju otpad proizveden u drugim poduzetnicima. Međutim, moraju se osigurati pozitivni učinci na okoliš, ne smije se zaobići načelo „onečišćivač plaća“, a normalno funkcioniranje tržišta sekundarnih materijala ne smije biti narušeno.

1.5.9. Potpore za zbrinjavanje onečišćenih lokacija

(53) Ova vrsta potpore namijenjena je stvaranju pojedinačnih poticaja kao protuteže učincima negativnih vanjskih utjecaja, u slučaju kad nije moguće pronaći onečišćivača i naplatiti mu troškove štete za okoliš koju je prouzrokovao. U takvim slučajevima, državne potpore mogu biti opravdane ako su troškovi zbrinjavanja veći od posljedičnog porasta vrijednosti te lokacije.

1.5.10. Potpore za premještanje poduzetnika

¹⁹ SL L 52, 21.2.2004., str. 50.

²⁰ COM(2006) 545 konačno.

²¹ Gospodarenje otpadom uključuje ponovnu uporabu, recikliranje i oporabu.

(54) Ova vrsta potpore za ulaganje usmjerena je na stvaranje pojedinačnih poticaja za smanjivanje negativnih vanjskih učinaka premještanjem poduzetnika koji stvaraju velika onečišćenja na mjesta gdje će ta onečišćenja imati manje štetne učinke, što smanjuje vanjske troškove. U skladu s načelom predostrožnosti, ove Smjernice uvode mogućnost dodjele potpore za premještanje visokorizičnih subjekata u skladu s Direktivom Vijeća 96/82/EZ od 9. prosinca 1996. o kontroli opasnosti od velikih nesreća koje uključuju opasne tvari²² (nadalje Direktiva Seveso II). Nesreće u prošlosti pokazale su da je lokacija subjekta obuhvaćenog Direktivom Seveso II od ključne važnosti i za prevenciju nesreća i za ograničenje posljedica nesreća na ljude i okoliš. Državne potpore, prema tome, mogu biti opravdane ako se premještanje provodi iz razloga zaštite okoliša. Kako bi se osiguralo da se potpore ne dodjeljuju za premještanje iz drugih razloga, potrebna je upravna ili sudska odluka nadležnog tijela javne vlasti, odnosno dogovor između nadležnog tijela javne vlasti i poduzetnika o premještanju potonjeg. Opravdani troškovi moraju uzeti u obzir sve prednosti koje poduzetnik može ostvariti zbog premještanja.

1.5.11. Potpore uključene u sustave trgovanja dozvolama

(55) Sustavi trgovanja dozvolama mogu uključivati državne potpore na različite načine, na primjer kad države članice dodjeljuju dozvole i prava ispod njihove tržišne vrijednosti, i to je pripisano državama članicama. Ova vrsta potpore može se koristiti za pobijanje negativnih vanjskih učinaka dopuštajući uvođenje tržišnih instrumenata usmjerenih na ciljeve zaštite okoliša. Ako je ukupni iznos dozvola koje je izdala država članica manji od ukupnih očekivanih potreba poduzetnika, ukupni učinak na razinu zaštite okoliša bit će pozitivan. Na pojedinačnoj razini svakog poduzetnika, ako dodijeljena prava ne pokrivaju u cijelosti očekivane potrebe poduzetnika, poduzetnik mora ili smanjiti svoje onečišćenje, pridonoseći tako poboljšanju razine zaštite okoliša, ili kupiti dopunska prava na tržištu, plaćajući tako naknadu za svoje onečišćenje. Kako bi se ograničilo narušavanje tržišnog natjecanja, nikakva prekomjerna raspodjela prava ne može biti opravdana, a propisima se mora izbjeći stvaranje neopravdanih ulaznih zapreka.

(56) Kriteriji izloženi u točki 55. tvore osnovu za Komisijinu ocjenu situacija koje se pojavljuju tijekom razdoblja trgovanja koje završava 31. prosinca 2012. Što se tiče situacija koje se javljaju tijekom razdoblja trgovanja nakon tog datuma, Komisija će ocjenjivati mjere s obzirom na to jesu li ujedno potrebne i razmjerne. Na kraju, ovo će biti osnova za reviziju ovih Smjernica uzimajući u obzir posebno novu Direktivu o Sustavu trgovanja emisijama CO₂ u EU-u za razdoblje trgovanja nakon 31. prosinca 2012.

1.5.12. Potpore u obliku smanjenja ili izuzeća od poreza za zaštitu okoliša

(57) Smanjenja ili izuzeća od poreza za zaštitu okoliša koja se tiču pojedinih sektora ili kategorija poduzetnika mogu učiniti izvedivim uvođenje viših poreza za ostale poduzetnike, tvoreći tako sveukupno poboljšanje u internalizaciji troškova, i stvarajući daljnje poticaje za poboljšanje zaštite okoliša. Prema tome, ova vrsta potpora može biti nužna za neizravno suzbijanje negativnih vanjskih učinaka olakšavajući uvođenje ili očuvanje relativno visokih nacionalnih poreza za zaštitu okoliša. Kako bi potpore bile usklađene, mora se pokazati da su izuzeća ili smanjenja potrebna za sve predložene kategorije korisnika, te da su razmjerne po veličini. Pretpostavlja se da je to slučaj ako korisnici plaćaju barem minimalnu razinu poreza u Zajednici utvrđenu mjerodavnom Direktivom, ako takva postoji. U protivnom, nužnost ovisi

²² SL L 10, 14.1.1997., str. 13. Direktiva kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena Direktivom (EZ-a) br. 1882/2003 Europskoga parlamenta i Vijeća (SL L 284, 31.10.2003., str.1).

o mjeri u kojoj nacionalni porezi imaju učinak na proizvodne troškove, kao i o mogućnosti da se porez prebaci na potrošače i smanje profitne marže. Razmjernost tada ovisi o mjeri u kojoj korisnici mogu dalje smanjiti svoju potrošnju ili emisije, platiti dio nacionalnog poreza ili sklopiti sporazume o zaštiti okoliša radi smanjivanja onečišćenja²³.

2. PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE

2.1. Područje primjene Smjernica

(58) Ove se Smjernice primjenjuju na državne potpore za zaštitu okoliša. Primjenjuju se u skladu s drugim politikama Zajednice o državnim potporama, drugim odredbama Ugovora o osnivanju Europske zajednice i Ugovora o Europskoj uniji, kao i zakonodavstvom donesenim u skladu s tim Ugovorima.

(59) Ove se Smjernice primjenjuju na potpore²⁴ za podršku zaštiti okoliša u svim sektorima koje obuhvaća Ugovor o EZ-u. Također se primjenjuju na sve sektore koji su obuhvaćeni posebnim pravilima Zajednice o državnim potporama (obrada čelika, brodogradnja, motorna vozila, sintetička vlakna, prijevoz, ugljen, poljoprivreda i ribarstvo) osim ako takva posebna pravila propisuju drugačije.

(60) Ove Smjernice ne pokrivaju oblikovanje i proizvodnju proizvoda, uređaja ili prijevoznih sredstava prihvatljivih za okoliš i namijenjenih korištenju uz potrošnju manje količine prirodnih resursa, niti djelatnosti poduzete unutar postrojenja ili drugih proizvodnih jedinica s ciljem da se poboljša sigurnost ili higijena.

(61) Kod poljoprivrede i ribarstva, ove Smjernice primjenjuju se na potpore za zaštitu okoliša u korist poduzetnika koji djeluju u obradi i stavljanju proizvoda na tržište. Za poduzetnika koji djeluju u obradi i stavljanju ribarskih proizvoda na tržište, ako se potpora tiče opravdanih troškova prema Uredbi Vijeća (EZ-a) br. 1198/2006 od 27. srpnja 2006. o Europskom fondu za ribarstvo²⁵, maksimalna dozvoljena stopa potpore je viša od dviju stopa: stope dane u ovim Smjernicama i stope izložene u toj Uredbi. U području primarne poljoprivredne proizvodnje, ove Smjernice primjenjuju se samo na mjere koje već nisu obuhvaćene Smjernicama Zajednice o državnim potporama u sektoru poljoprivrede i šumarstva 2007. do 2013.²⁶, a u području primarne proizvodnje u sektoru ribarstva i akvakulture primjenjuju se samo tamo gdje ne postoje posebne odredbe koje se bave potporama za zaštitu okoliša.

(62) Financiranje mjera za zaštitu okoliša vezanih uz infrastrukturu u zračnom, cestovnom i željezničkom prijevozu, prijevozu unutarnjim plovnim putovima i morskom prijevozu, uključujući sve projekte od općeg interesa određene u Odluci br. 1692/96/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 1996. o smjernicama Zajednice o razvoju transeuropske prijevozne mreže²⁷, nije obuhvaćeno ovim Smjernicama.

²³ Komisija može preispitati pristup ovakvoj vrsti potpora prilikom revizije Direktive 2003/96/EZ.

²⁴ Ove smjernice ne opisuju koncept državnih potpora, koji proizlazi iz članka 87. stavka 1. Ugovora o EZ-u i prakse Suda Europskih zajednica.

²⁵ SL L 223, 15.8.2006., str. 1.

²⁶ SL C 319, 27.12.2006., str. 1.

²⁷ SL L 228, 9.9.1996., str. 1. Odluka kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena Uredbom Vijeća (EZ-a) br. 1791/2006 (SL L 363, 20.12.2006., str. 1).

(63) Državne potpore za istraživanja, razvoj i inovacije u području zaštite okoliša obuhvaćene su pravilima izloženima u Okviru Zajednice za državne potpore za istraživanja, razvoj i inovacije²⁸. Međutim, faza širenja ekoloških inovacija tržištem (nabava sredstava ekološke inovacije) obuhvaćena je ovim Smjernicama.

(64) Svojstva potpora za aktivnosti usavršavanja u zaštiti okoliša ne opravdavaju postojanje posebnih pravila uz općenita pravila o aktivnostima usavršavanja, te Komisija, prema tome, razmatra takve potpore u skladu s Uredbom Komisije br. 68/2001 od 12. siječnja 2001. o primjeni članka 87. i 88. Ugovora o EZ-u na potpore za usavršavanje²⁹.

(65) Konzultantske usluge igraju važnu ulogu u pomaganju malim i srednjim poduzetnicima kod ostvarivanja napretka u zaštiti okoliša. Posebno, one se mogu iskoristiti za provođenje ekoloških revizija i za procjenjivanje ekonomske koristi koje poduzetnik ima od ulaganja prihvatljivog za okoliš i tako dati poticaj tim poduzetnicima da vrše ulaganja koja podupiru zaštitu okoliša. Potpore malim i srednjim poduzetnicima za savjetničke/konzultantske usluge u području zaštite okoliša mogu se dodijeliti prema Uredbi Komisije (EZ-a) br. 70/2001 od 12. siječnja 2001. o primjeni članka 87. i 88. Ugovora o EZ-u na državne potpore za male i srednje poduzetnike³⁰.

(66) Ove se Smjernice ne primjenjuju na naslijeđene troškove kako su definirani u Priopćenju Komisije koje se odnosi na metodologiju ocjenjivanja državnih potpora vezanih uz naslijeđene troškove³¹.

(67) Nadalje, u mjeri u kojoj odredbe o štednji energije izložene u odjeljku 3.1.5. nisu primjenjive, ove Smjernice ne primjenjuju se na državne potpore za ulaganja u infrastrukturu vezanu uz daljinsko grijanje, što se ocjenjuje prema članku 87. stavku 3. točki (c) Ugovora o EZ-u.

(68) U nekim državama članicama poduzetnici mogu podlijegati porezima za zaštitu okoliša i u isto vrijeme sudjelovati u sustavima trgovanja dozvolama. Komisija nije stekla dovoljno iskustva u ocjenjivanju usklađenosti smanjenja poreza za zaštitu okoliša u takvim situacijama. Slijedom toga, Komisija smatra da je prerano za davanje općih smjernica o tome. Umjesto toga, ocjena takvih slučajeva, u mjeri u kojoj oni predstavljaju državnu potporu u smislu članka 87. stavka 1. Ugovora o EZ-u, provodi se prema članku 87. stavku 3. točki (c) Ugovora o EZ-u.

(69) Konačno, neka od sredstava podrške elektranama na fosilna goriva ili drugim industrijskim postrojenjima koja su opremljena uređajima za skupljanje, transport i pohranu CO₂, odnosno pojedinim elementima lanca skupljanja i skladištenja ugljika, kako su predvidjele države članice, mogu predstavljati državne potpore, ali imajući u vidu nedostatak iskustva prerano je postavljati smjernice u vezi s odobravanjem takvih potpora. Uzimajući u obzir stratešku važnost ove tehnologije za Zajednicu u smislu energetske sigurnosti,

²⁸ SL C 323, 30.12.2006., str. 1.

²⁹ SL L 10, 13.1.2001., str. 20. Uredba kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena Uredbom (EZ-a) br. 1976/2006 (SL L 368, 23.12.2006., str. 85). Kad se usvoji nova uredba o skupnom izuzeću o potporama za usavršavanje, primjenjivat će se nova uredba.

³⁰ SL L 10, 13.1.2001., str. 33. Uredbe kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena Uredbom (EZ-a) br. 1976/2006. Kad se usvoji nova uredba o skupnom izuzeću o potporama za male i srednje poduzetnike, primjenjivat će se nova uredba.

³¹ Priopćenje je Komisija donijela 26. srpnja 2001. i priopćila državama članicama pismom SG(2001) D/290869, 6. kolovoza 2001.

smanjenja emisija stakleničkih plinova i postizanja dugoročnog cilja ograničenja klimatskih promjena na 2 °C iznad predindustrijske razine i uzimajući također u obzir podršku koju je izrazila Komisija za izgradnju demonstracijskih postrojenja industrijske veličine do 2015. godine uz uvjet da su sigurna za okoliš i da doprinose zaštiti okoliša, Komisija općenito ima pozitivan stav prema državnim potporama za takve projekte³². Projekti se mogu ocjenjivati prema članku 87. stavku 3. točki (c) Ugovora o EZ-u ili mogu biti prihvatljivi kao važni projekti od općeg europskog interesa pod uvjetima izloženim u članku 87. stavku 3. točki (b) Ugovora i u točki 147. ovih Smjernica.

2.2. Definicije

(70) U smislu ovih Smjernica primjenjuju se sljedeće definicije:

1) zaštita okoliša označava svaku djelatnost oblikovanu kako bi se otklonila ili spriječila šteta fizičkoj okolini ili prirodnim bogatstvima kroz korisnikovu djelatnost, kako bi se smanjio rizik nastanka takve štete ili kako bi se uvelo učinkovitije korištenje prirodnih bogatstava, uključujući mjere štednje energije i korištenje obnovljivih izvora energije³³;

2) mjera štednje energije označava svaku akciju koja omogućuje poduzetnicima da smanje količinu energije koju koriste posebno u svom proizvodnom ciklusu;

3) standard Zajednice označava

i) obvezni standard Zajednice koji uspostavlja razine koje pojedinačni poduzetnici trebaju postići u smislu zaštite okoliša³⁴, ili

ii) obvezu, prema Direktivi 2008/1/EZ, korištenja najboljih dostupnih tehnologija kako je opisano u najnovijim mjerodavnim informacijama koje objavljuje Komisija u skladu sa člankom 17. stavkom 2. te Direktive;

4) ekološka inovacija označava sve oblike inovacijskih djelatnosti koje dovode do značajnog poboljšanja zaštite okoliša ili su tome usmjerene. Ekološke inovacije uključuju nove proizvodne procese, nove proizvode ili usluge, kao i nove metode upravljanja i poslovne metode, čija će uporaba ili uvođenje vjerojatno otkloniti ili značajno smanjiti rizike za okoliš, onečišćenje i druge negativne učinke korištenja resursa tijekom životnog ciklusa povezanih djelatnosti.

Sljedeće stavke ne smatraju se inovacijama:

i) male promjene ili poboljšanja;

ii) povećanje proizvodnih ili uslužnih kapaciteta kroz dodavanje proizvodnih ili logističkih sustava vrlo nalik onima koji su već u uporabi;

³² Vidjeti prijedlog Komisije o Direktivi Europskoga parlamenta i Vijeća o geološkom spremanju ugljičnog dioksida COM(2008) 18 konačno.

³³ Vidjeti posebno Šesti akcijski program za okoliš.

³⁴ Slijedom toga, standardi ili ciljevi postavljeni na razini Zajednice koji su obvezujući za države članice ali ne i za pojedine poduzetnike ne smatraju se „standardima Zajednice“.

iii) promjene u poslovnoj praksi, organizaciji radnog mjesta ili vanjskim odnosima koji se zasnivaju na organizacijskim metodama koje poduzetnik već koristi;

iv) promjene u strategiji upravljanja;

v) spajanja i preuzimanja;

vi) prestanak korištenja procesa;

vii) jednostavna kapitalna zamjena ili proširenje;

viii) promjene koje proizlaze isključivo iz promjena cijena faktora, prilagodbe, redovite sezone i druge ciklične promjene;

ix) trgovanje novim ili značajno poboljšanim proizvodima;

5) obnovljivi izvori energije označava sljedeće obnovljive, a ne fosilne, izvore energije: energiju vjetra, solarnu energiju, geotermalnu energiju, energiju plimnih valova, hidroelektrična postrojenja, energiju biomase, energiju iz plinova s odlagališta, plinova iz postrojenja za preradu otpadnih voda i bioloških plinova;

6) biomasa označava biološki razgradivu frakciju proizvoda, otpada i ostataka iz poljoprivrede (uključujući tvari životinjskog i biljnog podrijetla), šumarstva i vezanih industrija, kao i biološki razgradivu frakciju industrijskog i komunalnog otpada;

7) biogoriva označava tekuće ili plinovito gorivo za prijevoz proizvedeno iz biomase;

8) održiva biogoriva označava biogoriva koja zadovoljavaju kriterije održivosti izložene u članku 15. prijedloga Direktive Europskoga parlamenta i Vijeća o promicanju i korištenju energije iz obnovljivih izvora³⁵;

9) energija iz obnovljivih izvora energije označava energiju proizvedenu u postrojenjima koja koriste samo obnovljive izvore energije, kao i udjel u smislu kalorične vrijednosti energije proizveden iz obnovljivih izvora energije u hibridnim postrojenjima koja također koriste klasične izvore energije. Pojam uključuje obnovljivu električnu energiju koja se koristi za punjenje sustava za skladištenje, ali ne uključuje električnu energiju proizvedenu kao rezultat sustava za skladištenje.

10) kogeneracija označava simultanu proizvodnju, u jednom procesu, toplinske i električne i/ili mehaničke energije;

11) visoko učinkovita kogeneracija označava kogeneraciju koja ispunjava kriterije Priloga III. Direktive 2004/8/EZ i zadovoljava usklađene referentne vrijednosti učinkovitosti ustanovljene Odlukom Komisije 2007/74/EZ od 21. prosinca 2006. o određivanju usklađenih referentnih vrijednosti učinkovitosti za odvojenu proizvodnju električne energije i topline u primjeni Direktive 2004/8/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća³⁶;

³⁵ COM(2008) 19 konačno. Jednom kad Direktivu usvoje Europski parlament i Vijeće, Komisija će primijeniti kriterije održivosti u konačnom tekstu.

³⁶ SL L 32, 6.2.2007., str. 183.

12) daljinsko grijanje označava opskrbu toplinskom energijom, u obliku pare ili vruće vode, iz središnjeg izvora proizvodnje kroz sustav prijenosa i distribucije u veći broj građevina sa svrhom grijanja;

13) energetski učinkovito daljinsko grijanje označava daljinsko grijanje koje u pogledu proizvodnje ili zadovoljava kriterije visoko učinkovite kogeneracije, ili u slučaju kotlova koji daju samo toplinu, zadovoljava referentne vrijednosti za odvojenu proizvodnju topline utvrđene u Odluci 2007/74/EZ;

14) porez za zaštitu okoliša označava porez čija posebna porezna osnovica ima jasni negativni učinak na okoliš odnosno koji oporezuje određene djelatnosti, dobra ili usluge tako da troškovi za očuvanje okoliša mogu biti uključeni u njihovu cijenu i/ili da se proizvođači i potrošači usmjere djelatnostima koje više poštuju okoliš;

15) minimalna razina poreza u Zajednici označava minimalnu razinu oporezivanja predviđenu u zakonodavstvu Zajednice. Za energetske proizvode i električnu energiju, minimalna razina poreza u Zajednici označava minimalnu razinu oporezivanja utvrđenu u Prilogu I. Direktive Vijeća 2003/96/EZ od 27. listopada 2003. kojom se restrukturira okvir Zajednice za oporezivanje energetskih proizvoda i električne energije³⁷;

16) mali i srednji poduzetnici, mali poduzetnici i srednji poduzetnici označava poduzetnike u smislu Uredbe (EZ-a) br. 70/2001 odnosno svake uredbe koja je zamjenjuje;

17) veliki poduzetnici označava poduzetnike koji ne potpadaju pod definiciju malih i srednjih poduzetnika;

18) potpora označava svaku mjeru koja zadovoljava sve kriterije utvrđene u članku 87. stavku 1. Ugovora o EZ-u;

19) intenzitet potpore označava bruto iznos potpore izražen kao postotak opravdanih troškova. Svi korišteni iznosi moraju biti prije svakog odbitka poreza ili drugog troška. Ako se potpora dodjeljuje u obliku različitom od subvencije, iznos potpore mora biti izražen kao ekvivalent potpore u obliku subvencije. Potpora isplaćena u nekoliko obroka mora se izračunati kao vrijednost u trenutku njezine dodjele. Kamatna stopa koja se koristi u svrhu diskontiranja i prilikom izračuna iznosa potpore u povoljnim zajmovima mora biti kamatna stopa važeća u vrijeme dodjele. Intenzitet potpore računa se po korisniku;

20) koristi za poslovanje označava, u svrhu izračuna opravdanih troškova, posebno uštede troškova ili dodatnu pomoćnu proizvodnju izravno vezanu uz dodatno ulaganje za zaštitu okoliša i, gdje je to primjenjivo, koristi dobivene iz drugih mjera potpore, bez obzira predstavljaju li one državnu potporu ili ne (operativna potpora dodijeljena za iste opravdane troškove, zajamčene tarife ili druge mjere potpore). Nasuprot tomu, prihodi koji proizlaze iz poduzetnikove prodaje dozvola za emisiju izdanih u Europskom sustavu trgovanja dozvolama ne smatra se koristima za poslovanje;

21) troškovi poslovanja označava, za potrebe izračuna opravdanih troškova, posebno dodatne proizvodne troškove koji proistječu iz dodatnog ulaganja za zaštitu okoliša;

³⁷ SL L 283, 31.10.2003., str. 51. Direktiva kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena Direktivom 2004/75/EZ (SL L 157, 30.4.2004., str. 100).

22) materijalna imovina označava, za potrebe izračuna opravdanih troškova, ulaganja u zemljište koja su nužno potrebna kako bi se zadovoljili ciljevi zaštite okoliša, ulaganja u građevine, postrojenja i opremu s namjerom smanjenja ili otklanjanja onečišćenja i neugodnosti, te ulaganja za prilagodbu proizvodnih metoda u svrhu zaštite okoliša;

23) nematerijalna imovina označava, za potrebe izračuna opravdanih troškova, troškove transfera tehnologije kroz stjecanje dozvola za poslovanje ili patentiranog i nepatentiranog znanja gdje su zadovoljena slijedeća mjerila:

i) nematerijalna imovina u pitanju mora se voditi kao imovina koja se amortizira,

ii) mora biti kupljena po tržišnim uvjetima, od poduzetnika nad kojim kupac nema neposredni ili posredni utjecaj,

iii) mora se uključiti u imovinu poduzetnika i ostati u nastanu korisnika potpore te biti tamo korištena u razdoblju od najmanje pet godina. Ovaj uvjet se ne primjenjuje ako je ta nematerijalna imovina tehnološki zastarjela. Ako se takva imovina proda tijekom pet godina, prihod od prodaje mora se odbiti od opravdanih troškova i cijeli iznos ili dio iznosa potpore mora se nadoknaditi.

24) internalizacija troškova označava načelo da svi troškovi vezani uz zaštitu okoliša trebaju biti uključeni u proizvodne troškove poduzetnika onečišćivača;

25) načelo „onečišćivač plaća“ znači da bi troškove mjera koje se bave onečišćenjem trebao snositi onečišćivač koji uzrokuje onečišćenje, osim ako se osoba odgovorna za onečišćenje ne može odrediti ili se ne može smatrati odgovornom prema zakonodavstvu Zajednice ili nacionalnom zakonodavstvu odnosno ne može snositi troškove zbrinjavanja. Onečišćenje u ovom kontekstu jest šteta koju je prouzročio onečišćivač kroz izravnu ili neizravnu štetu za okoliš, odnosno kroz stvaranje uvjeta koji vode takvoj šteti³⁸ za fizički okoliš ili prirodna bogatstva;

26) onečišćivač označava osobu koja izravno ili neizravno nanosi štetu okolišu odnosno stvara uvjete koji vode takvoj šteti³⁹;

27) onečišćena lokacija označava lokaciju gdje je potvrđena prisutnost, koju je uzrokovao čovjek, opasnih tvari na takvoj razini da predstavljaju značajni rizik po ljudsko zdravlje ili okoliš uzimajući u obzir trenutnu ili odobrenu buduću uporabu zemljišta.

3. USKLAĐENOST POTPORA PREMA ČLANKU 87. STAVKU 3. UGOVORA O EZ-U

3.1. Usklađenost potpora prema članku 87. stavku 3. Ugovora o EZ-u

(71) Državne potpore za zaštitu okoliša usklađene su sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u ako, na osnovi testa ravnoteže, vode do povećanja aktivnosti zaštite okoliša bez nepovoljnog utjecaja na stanje trgovine u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu. U tom kontekstu, trajanje programa potpora trebalo bi biti

³⁸ Preporuka Vijeća od 3. ožujka 1975. o raspodjeli troškova i djelovanju tijela javne vlasti u pitanjima zaštite okoliša (SL L 194, 25.7.1975., str. 1).

³⁹ Preporuka Vijeća od 3. ožujka 1975. o raspodjeli troškova i djelovanju tijela javne vlasti u pitanjima zaštite okoliša.

ograničeno razumnim vremenskim rokovima, ne dovodeći u pitanje mogućnost države članice da ponovno prijavi mjeru potpore nakon što istekne rok postavljen u odluci Komisije. Države članice mogu poduprijeti prijave mjera potpore strogim vrednovanjem sličnih proteklih mjera potpore iskazujući tako učinak poticaja koji proizlazi iz potpore.

(72) Mjere opisane u točkama 73. do 146. mogu biti ocijenjene usklađenima prema članku 87. stavku 3. točki (c).

3.1.1. Potpore za poduzetnike povrh standarda Zajednice ili potpore koje povećavaju razinu zaštite okoliša u nedostatku standarda Zajednice

(73) Potpore za ulaganje koje omogućavaju poduzetnicima da postupaju povrh standarda Zajednice o zaštiti okoliša ili koje povećavaju razinu zaštite okoliša u nedostatku standarda Zajednice smatraju se usklađenima sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u ako su ispunjeni uvjeti izloženi u točkama 74. do 84. i odjeljku 3.2.

(74) Ulaganje obuhvaćeno potporom mora zadovoljavati jedan od sljedeća dva uvjeta:

a) ulaganje omogućuje korisniku da poveća razinu zaštite okoliša kao rezultat njegovih aktivnosti postupanjem povrh primjenjivih standarda Zajednice, bez obzira na prisutnost obveznih nacionalnih standarda koji su stroži od standarda Zajednice, ili

b) ulaganje omogućuje korisniku da poveća razinu zaštite okoliša kao rezultat njegovih aktivnosti u nedostatku standarda Zajednice.

(75) Potpora se ne može dodijeliti ako poboljšanja dovode poduzetnike u usklađenost sa standardima Zajednice koji su već doneseni, ali još nisu na snazi⁴⁰.

Intenzitet potpore

(76) Intenzitet potpore ne smije prijeći 50 % opravdanih troškova ulaganja kako je definirano u točkama 80. do 84.

(77) U slučajevima u kojima se potpore za ulaganje dodjeljuju u istinski konkurentnom postupku prikupljanja ponuda na osnovi jasnih, transparentnih i nediskriminirajućih kriterija, učinkovito osiguravajući da potpora bude ograničena na minimum potreban za ostvarivanje dobiti za okoliš, intenzitet potpore može iznositi do 100 % opravdanih troškova ulaganja kako su definirani u točkama 80. do 84. Takav postupak prikupljanja ponuda mora biti nediskriminirajući i mora dopuštati sudjelovanje dovoljnog broja poduzetnika. Osim toga, proračun vezan uz postupak prikupljanja ponuda mora biti obvezujuće ograničenje na način da ne mogu svi sudionici postupka primiti potporu. Na kraju, potpore moraju biti dodijeljene na osnovi početne ponude koju je ponuđač dostavio, isključujući tako nastavne pregovore.

(78) Ako ulaganje uključuje nabavu imovine za ekološku inovaciju ili pokretanje projekta ekološke inovacije, intenzitet potpore može biti povećan za 10 postotnih bodova, uz ispunjavanje sljedećih uvjeta:

⁴⁰ Međutim, potpore za rano prilagođavanje budućim standardima i za nabavu novih prijevoznih vozila moguće su pod uvjetima opisanim u odjeljcima 3.1.3. i 3.1.2.

a) Imovina ili projekt ekološke inovacije moraju biti novi ili značajno poboljšani u usporedbi s vrhuncem tehnologije u tom sektoru industrije u Zajednici. Novitet bi države članice, na primjer, mogle pokazati na osnovi preciznog opisa inovacije i tržišnih uvjeta za njezino uvođenje ili širenje, uspoređujući je s procesima ili organizacijskim tehnikama na vrhuncu tehnologije koje općenito koriste drugi poduzetnici u istoj industriji;

b) očekivana korist za okoliš mora biti značajno viša od poboljšanja koje proizlazi iz općeg razvoja vrhunca tehnologije u usporedivim djelatnostima⁴¹;

c) inovativna priroda ove imovine ili projekata uključuje jasan stupanj rizika, u tehnološkom, tržišnom ili financijskom smislu, viši od rizika koji se općenito pripisuje usporedivoj neinovativnoj imovini ili projektima. Ovaj rizik država članica može prikazati na primjer u obliku: troškova u odnosu na prihode poduzetnika, vremena potrebnog za razvoj, očekivane dobiti od ekološke inovacije u usporedbi s troškovima, vjerojatnosti neuspjeha.

(79) Kada se potpore za ulaganja u poduzetnike, koje su povrh standarda Zajednice ili koje povećavaju razinu zaštite okoliša u nedostatku takvih standarda Zajednice, dodjeljuju malim i srednjim poduzetnicima, intenzitet potpore može se povećati za 10 postotnih bodova za srednje poduzetnike ili 20 postotnih bodova za male poduzetnike, kako se vidi u tablici:

	Intenzitet potpore za potpore za poduzetnike koji su povrh standarda Zajednice ili povećavaju razinu zaštite okoliša u nedostatku takvih standarda Zajednice osim za ekološke inovacije	Intenzitet potpore za potpore za poduzetnike koji su povrh standarda Zajednice ili povećavaju razinu zaštite okoliša u nedostatku takvih standarda Zajednice u području ekološke inovacije
Mali poduzetnici	70 %	80 %
Srednji poduzetnici	60 %	70 %
Veliki poduzetnici	50 %	60 %

Izračun opravdanih troškova – metodologija

(80) Opravdani troškovi moraju biti ograničeni na dodatne troškove ulaganja nužne za postizanje više razine zaštite okoliša nego što zahtijevaju standardi Zajednice a računaju se u dva koraka. Prvo, odredi se trošak ulaganja izravno vezan uz zaštitu okoliša uvidom u protučinjeničnu situaciju, gdje je to prikladno. Drugo, oduzimaju se koristi za poslovanje i dodaju troškovi poslovanja.

(81) Određivanje dijela ulaganja koji je neposredno vezan uz zaštitu okoliša:

a) Ako se trošak ulaganja u zaštitu okoliša može lako prepoznati u ukupnom trošku ulaganja, ovaj precizni trošak vezan uz zaštitu okoliša predstavlja opravdane troškove⁴²;

⁴¹ Kod ocjenjivanja točke 78. alineje (b), ako se mogu koristiti kvantitativni parametri za usporedbu ekološki inovativnih djelatnosti sa standardnim ekološki ne-inovativnim djelatnostima, „značajno viši“ znači da bi granično poboljšanje koje se očekuje kod ekološki inovativnih djelatnosti, u pogledu smanjenog rizika za okoliš, ili onečišćenja, ili poboljšane učinkovitosti u potrošnji energije ili resursa, trebalo biti barem dvostruko više od graničnog poboljšanja koje se očekuje od općenite evolucije usporedivih ne-inovativnih djelatnosti.

Kada predloženi pristup nije prikladan za razmatrani slučaj, ili ako nije moguća kvantitativna usporedba, dokument za prijavu državne potpore treba sadržavati detaljni opis metode koja se koristi za procjenu ovog kriterija, osiguravajući standard usporediv s predloženom metodom.

⁴² To bi na primjer mogao biti slučaj kada se unaprijedi postojeći proizvodni proces i kad se jasno mogu odrediti dijelovi koji poboljšavaju djelovanje na zaštiti okoliša.

b) u svim drugim slučajevima dodatni troškovi ulaganja moraju biti određeni usporedbom ulaganja s protučinjeničnom situacijom u odsutnosti državnih potpora. Ispravna protučinjenična stavka je trošak tehnički usporedivog ulaganja koje pruža nižu razinu zaštite okoliša (koje zadovoljava obvezne standarde Zajednice, ako oni postoje) i koje bi vjerodostojno moglo biti ostvareno bez potpore („referentno ulaganje“). Tehnički usporedivo ulaganje znači ulaganje s istim proizvodnim kapacitetima i svim drugim tehničkim značajkama (osim onih izravno vezanih uz dodatna ulaganja za zaštitu okoliša). Osim toga, takvo referentno ulaganje mora u poslovnom smislu biti vjerodostojna alternativa ulaganju koje se ocjenjuje.

(82) Određivanje koristi za poslovanje/troškova poslovanja: opravdani troškovi, osim ako to nije drukčije naznačeno u ovom poglavlju, moraju biti izračunati neto od svih koristi za poslovanje i troškova poslovanja vezanih uz dodatna ulaganja za zaštitu okoliša koji se javljaju tijekom prvih pet godina trajanja predmetnog ulaganja. Ovo znači da se takve koristi za poslovanje moraju oduzeti, a troškovi poslovanja dodati dodatnim troškovima ulaganja.

(83) Opravdano ulaganje može imati oblik ulaganja u materijalnu i/ili nematerijalnu imovinu.

(84) U slučaju ulaganja s namjerom postizanja razine zaštite okoliša više od standarda Zajednice protučinjenična stavka izabire se na slijedeći način:

a) u slučaju kad se poduzetnik prilagođava nacionalnim standardima prihvaćenim u odsutnosti standarda Zajednice, opravdani troškovi sastoje se od dodatnih troškova ulaganja potrebnih da se postigne razina zaštite okoliša koju zahtijevaju nacionalni standardi;

b) u slučaju kad se poduzetnik prilagođava, ili postupa povrh, nacionalnih standarda koji su stroži od odgovarajućih standarda Zajednice ili postupa povrh standarda Zajednice, opravdani troškovi sastoje se od dodatnih troškova ulaganja potrebnih da se postigne razina zaštite okoliša viša od razine koju zahtijevaju standardi Zajednice. Troškovi ulaganja potrebni za postizanje razine zaštite koju zahtijevaju standardi Zajednice ne smatraju se opravdanim;

c) ako ne postoje nikakvi standardi, opravdani troškovi sastoje se od troškova ulaganja potrebnih za postizanje više razine zaštite okoliša od one koju bi predmetni poduzetnik ili poduzetnici postigli u nedostatku ikakve potpore za zaštitu okoliša.

3.1.2. Potpore za nabavu novih transportnih vozila povrh standarda Zajednice ili potpore koje povećavaju razinu zaštite okoliša u nedostatku standarda Zajednice

(85) Općenita pravila izložena u točkama 73. do 84. primjenjuju se na potpore za poduzetnike kojima se poboljšavaju standardi Zajednice ili povećava razina zaštite okoliša u odsutnosti standarda Zajednice u sektoru prijevoza. Iznimno od točke 75., dopuštene su potpore za nabavu novih prijevoznih sredstava za cestovni i željeznički prijevoz, prijevoz unutarnjim plovnim putovima i morski prijevoz koje su u skladu sa prihvaćenim standardima Zajednice, kada se takva nabava provodi prije stupanja na snagu takvih standarda i ako se novi standardi Zajednice, kada postanu obvezni, ne primjenjuju retroaktivno na već kupljena vozila.

(86) Za aktivnosti obnove starih vozila s ciljem zaštite okoliša u sektoru prijevoza opravdani troškovi su ukupni neto dodatni troškovi izračunati primjenom postupka izračuna opravdanih troškova određenih u točkama 80. do 84. ako se postojeća prijevozna sredstva unaprijede do razine standarda zaštite okoliša koji nisu bili na snazi na dan uvođenja tih prijevoznih

sredstava za poslovanje, odnosno ako prijevozna sredstva ne moraju zadovoljavati nikakve standarde zaštite okoliša.

3.1.3. Potpore za rane prilagodbe budućim standardima Zajednice

(87) Potpore za usklađivanje s novim standardima Zajednice koji povećavaju razinu zaštite okoliša ali nisu još na snazi smatraju se usklađenima sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u ako su standardi Zajednice doneseni, uz uvjet da se ulaganje provede i završi barem godinu dana prije stupanja standarda na snagu.

Intenzitet potpore

(88) Maksimalni intenziteti potpore su 25 % za male poduzetnike, 20 % za srednje poduzetnike i 15 % za velike poduzetnike ako provedba i završetak nastupe više od tri godine prije obveznog datuma prenošenja ili dana stupanja na snagu. Intenzitet potpore je 20 % za male poduzetnike, 15 % za srednje poduzetnike i 10 % za velike poduzetnike ako provedba i završetak nastupe između jedne i tri godine prije obveznog datuma prenošenja zakonodavstva ili dana stupanja na snagu.

	Intenzitet potpore za potpore za rane prilagodbe standardima Zajednice kad provedba i završetak nastupe	
	Više od tri godine prije stupanja standarda na snagu	Između jedne i tri godine prije stupanja standarda na snagu
Mali poduzetnici	25 %	20 %
Srednji poduzetnici	20 %	15 %
Veliki poduzetnici	15 %	10 %

Opravdani troškovi

(89) Opravdani troškovi moraju biti ograničeni na dodatne troškove ulaganja potrebne da se postigne razina zaštite okoliša koju zahtijevaju standardi Zajednice u usporedbi s postojećom razinom zaštite okoliša koja se zahtjeva prije stupanja standarda na snagu.

(90) Opravdani troškovi moraju se računati neto od svih koristi za poslovanje i troškova poslovanja vezanih uz dodatno ulaganje koji se pojave tijekom prvih pet godina trajanja tog ulaganja, kako je opisano u točkama 81., 82. i 83.

3.1.4. Potpore za istraživanja zaštite okoliša

(91) Potpore poduzetnicima za istraživanja neposredno vezana uz ulaganja u svrhe postizanja standarda pod uvjetima opisanim u odjeljku 3.1.1., ostvarivanja štednje energije pod uvjetima opisanim u odjeljku 3.1.5., proizvodnje obnovljive energije pod uvjetima opisanim u odjeljku 3.1.6. smatraju se usklađenima sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u ako su zadovoljeni uvjeti opisani u ovom poglavlju. Ovo također vrijedi u slučajevima u kojima se, nakon nalaza pripremnog istraživanja, ulaganje koje se istražuje ne ostvari.

(92) Intenzitet potpore ne smije premašiti 50 % troškova istraživanja.

(93) Ako se istraživanje poduzima u ime malih i srednjih poduzetnika, intenzitet potpore može se povećati za 10 postotnih bodova za srednje poduzetnike i 20 postotnih bodova za male poduzetnike, kako se vidi u tablici.

	Istraživanja zaštite okoliša
Mali poduzetnici	25 %
Srednji poduzetnici	20 %
Veliki poduzetnici	15 %

3.1.5. Potpore za štednju energije

(94) Potpore za ulaganje i/ili operativne potpore koje omogućuju poduzetnicima da postignu uštede energije smatraju se usklađenima sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u, ako su zadovoljeni sljedeći uvjeti:

3.1.5.1. Potpore za ulaganje

Intenzitet potpore

(95) Intenzitet potpore ne smije prijeći 60 % opravdanih troškova ulaganja.

(96) U slučaju da se potpora za ulaganje za štednju energije daje malim i srednjim poduzetnicima, intenzitet potpore može se povećati za 10 postotnih bodova za srednje poduzetnike i 20 postotnih bodova za male poduzetnike, kako se vidi u tablici.

	Intenzitet potpore za štednju energije
Mali poduzetnici	80 %
Srednji poduzetnici	70 %
Veliki poduzetnici	60 %

(97) U slučaju da se potpora za ulaganje dodjeljuje u istinski konkurentnom postupku prikupljanja ponuda na osnovi jasnih, transparentnih i nediskriminirajućih kriterija, učinkovito osiguravajući da je potpora ograničena na minimum potreban za ostvarivanje maksimalne uštede energije, intenzitet potpore može iznositi do 100 % opravdanih troškova ulaganja koji su definirani u točki 98. Takav postupak prikupljanja ponuda mora biti nediskriminirajući i mora dopuštati sudjelovanje dovoljnog broja poduzetnika. Nadalje, proračun vezan uz postupak prikupljanja ponuda mora biti obvezujuće ograničenje na način da ne mogu svi sudionici postupka dobiti potporu. Na kraju, potpore moraju biti dodijeljene na osnovi početne ponude koju je ponuđač dostavio, isključujući tako nastavne pregovore.

Opravdani troškovi

(98) Opravdani troškovi moraju biti ograničeni na dodatne troškove ulaganja koji su potrebni kako bi se postigla ušteda energije iznad razine koju zahtjevaju standardi Zajednice.

Izračun dodatnih troškova mora poštivati sljedeća pravila:

a) dio ulaganja izravno vezan uz uštede energije mora se odrediti u skladu s pravilima opisanima u točkama 81. i 83. ovih Smjernica;

b) razina štednje energije viša od standarda Zajednice mora se odrediti u skladu s pravilima postavljenima u točki 84. ovih Smjernica;

c) određivanje koristi za poslovanje/troškova poslovanja: opravdani troškovi moraju se izračunati neto od svih koristi za poslovanje i troškova poslovanja vezanih uz dodatna

ulaganja za uštedu energije, koji se javljaju tijekom prve tri godine trajanja ovog ulaganja u slučaju malih i srednjih poduzetnika, prve četiri godine u slučaju velikih poduzetnika koji nisu dio Sustava trgovanja emisijama CO₂ u EU-u, i prvih pet godina u slučaju velikih poduzetnika koji su dio Sustava trgovanja emisijama CO₂ u EU-u. Za velike poduzetnike ovo razdoblje može se skratiti na prve tri godine trajanja ovog ulaganja ako je moguće pokazati da vrijeme amortizacije tog ulaganja ne prelazi tri godine.

3.1.5.2. Operativne potpore

(99) Operativne potpore za štednju energije dodjeljuju se samo u slučaju poštivanja sljedećih uvjeta:

a) potpore su ograničene na nadoknađivanje neto dodatnih proizvodnih troškova koji proizlaze iz ulaganja, uzimajući u obzir koristi proizašle iz uštede energije⁴³. Prilikom određivanja iznosa operativnih potpora, svaka potpora za ulaganje dodijeljena predmetnom poduzetniku za novo postrojenje mora se oduzeti od proizvodnih troškova;

b) potpora podliježe ograničenom trajanju od pet godina.

(100) U slučaju potpore koja se postupno smanjuje, intenzitet potpore ne može prijeći 100 % dodatnih troškova u prvoj godini, ali mora linearno pasti na nulu na kraju pete godine. U slučaju potpore koja se ne smanjuje postupno, intenzitet potpore ne smije prijeći 50 % dodatnih troškova.

3.1.6. Potpore za obnovljive izvore energije

(101) Potpore za ulaganje i operativne potpore za zaštitu okoliša za promicanje energije iz obnovljivih izvora smatraju se usklađenima sa zajedničkim tržištem u smislu članaka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u, ako su zadovoljeni uvjeti u točkama 102. do 111. Državne potpore mogu biti opravdane ako ne postoji obvezni standard Zajednice u vezi udjela energije iz obnovljivih izvora za pojedinačne poduzetnike. Potpore za ulaganje i/ili operativne potpore za proizvodnju biogoriva dozvoljene su samo u slučaju održivih biogoriva.

3.1.6.1. Potpore za ulaganje

Intenzitet potpore

(102) Intenzitet potpore ne smije premašiti 60 % opravdanih troškova ulaganja.

(103) U slučaju da se potpora za ulaganje u obnovljive izvore energije daje malim i srednjim poduzetnicima, intenzitet potpore može se povećati za 10 postotnih bodova za srednje poduzetnike i 20 postotnih bodova za male poduzetnike, kako se vidi u tablici.

	Intenzitet potpore za obnovljive izvore energije
Mali poduzetnici	80 %
Srednji poduzetnici	70 %
Veliki poduzetnici	60 %

⁴³ Koncept proizvodnih troškova znači da su troškovi neto od svake potpore, ali uključuju normalnu razinu dobiti.

(104) U slučaju da se potpora za ulaganje dodjeljuje u istinski konkurentnom postupku prikupljanja ponuda na osnovi jasnih, transparentnih i nediskriminirajućih kriterija, učinkovito osiguravajući da je potpora ograničena na minimum potreban za ostvarivanje maksimalne obnovljive energije, intenzitet potpore može iznositi do 100 % opravdanih troškova ulaganja koji su definirani u točkama 105. i 106. Takav postupak prikupljanja ponuda mora biti nediskriminirajući i mora dopuštati sudjelovanje dovoljnog broja poduzetnika. Nadalje, proračun vezan uz postupak prikupljanja ponuda mora biti obvezujuće ograničenje na način da ne mogu svi sudionici postupka dobiti potporu. Na kraju, potpore moraju biti dodijeljene na osnovi početne ponude koju je ponuđač dostavio, isključujući tako nastavne pregovore.

Opravdani troškovi

(105) Za obnovljivu energiju opravdani troškovi ulaganja moraju biti ograničeni na dodatne troškove ulaganja koje snosi korisnik u usporedbi s konvencionalnom elektranom ili konvencionalnim sustavom grijanja s istim kapacitetom u smislu učinkovite proizvodnje energije.

(106) Opravdani troškovi moraju se računati neto od svih koristi za poslovanje i troškova poslovanja vezanih uz dodatno ulaganje za obnovljive izvore energije koji se javljaju tijekom prvih pet godina trajanja ulaganja, kako je opisano u točkama 82. i 83.

3.1.6.2. Operativne potpore

(107) Operativne potpore za proizvodnju obnovljive energije mogu biti opravdane kako bi se pokrila razlika između troška proizvodnje energije iz obnovljivih izvora energije i tržišne cijene predmetnog oblika energije. To se odnosi na proizvodnju obnovljive energije s ciljem daljnje prodaje na tržištu, kao i u svrhu poduzetnikove vlastite potrošnje.

(108) Države članice mogu dodjeljivati potpore za obnovljive izvore energije kako slijedi:

(109) Opcija 1

a) Države članice mogu dodijeliti operativne potpore kako bi nadoknadile razliku između troška proizvodnje energije iz obnovljivih izvora, uključujući i amortizaciju dodatnih ulaganja za zaštitu okoliša, i tržišne cijene predmetnog oblika energije u pitanju. Operativne potpore tada se mogu dodijeliti dok se postrojenje potpuno ne amortizira prema uobičajenim računovodstvenim pravilima. Sva daljnja energija koju postrojenje proizvodi ne može se kvalificirati za primanje pomoći. Međutim, potpore također mogu pokriti uobičajeni povrat na kapital.

b) U slučaju kad se potpora dodjeljuje u skladu s točkom (a) svaka potpora za ulaganje dodijeljena predmetnom poduzetniku u vezi novog postrojenja mora se oduzeti od proizvodnih troškova kada se izračunava iznos operativne potpore. Kada se programi potpora prijavljuju Komisiji, države članice moraju navesti precizne mehanizme podrške i posebno metode izračuna iznosa potpore.

c) Za razliku od većine drugih obnovljivih izvora energije, biomasa traži relativno niske troškove ulaganja, ali i veće operativne troškove. Komisija je, prema tome, sklona operativnim potporama za proizvodnju obnovljive energije iz biomase, koje prelaze iznos

ulaganja ako države članice mogu pokazati da su zbrojeni troškovi koje snose poduzetnici nakon amortizacije postrojenja još uvijek viši od tržišnih cijena energije.

(110) Opcija 2

a) Države članice također mogu dati podršku za obnovljive izvore energije korištenjem tržišnih mehanizama, kao što su zeleni certifikati ili natječaji. Ovi tržišni mehanizmi omogućavaju svim proizvođačima obnovljive energije da ostvare posrednu korist od zajamčene potražnje za njihovom energijom, po cijeni višoj od tržišne cijene za konvencionalnu energiju. Cijena takvih zelenih certifikata nije unaprijed određena, nego ovisi o ponudi i potražnji.

b) U slučaju kad tržišni mehanizmi tvore državnu potporu, Komisija ih može odobriti ako države članice pokažu da je podrška prijeko potrebna za osiguranje održivosti obnovljivih izvora energije u pitanju, da u zbroju ne dovodi do prekomjerne naknade i da ne odvrća proizvođače obnovljive energije od veće konkurentnosti. Komisija odobrava takve programe potpora na razdoblje od deset godina.

(111) Opcija 3

Nadalje, države članice mogu dodjeljivati operativne potpore u skladu s odredbama izloženima u točki 100.

3.1.7. Potpore za kogeneraciju

(112) Ulaganja za zaštitu okoliša i operativne potpore za kogeneraciju smatraju se usklađenima sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u, uzimajući u obzir da kogeneracijska jedinica zadovoljava definiciju visoko učinkovite kogeneracije izložene u točki 70. alineji (11) i uz uvjet da će kod potpora za ulaganje:

a) nova kogeneracijska jedinica sveukupno ostvariti uštedu primarne energije u usporedbi sa zasebnom proizvodnjom, kako je definirano Direktivom 2004/8/EZ i Odlukom 2007/74/EZ;

b) unapređenje postojeće kogeneracijske jedinice ili pretvaranje postojećeg energetskog postrojenja u kogeneracijsku jedinicu ostvariti uštedu primarne energije u usporedbi s izvornom situacijom.

(113) Za operativne potpore, postojeća kogeneracija mora zadovoljavati kako definiciju visoko učinkovite kogeneracije izložene u točki 70. alineji (11), tako i uvjet da se ostvari sveukupna ušteda primarne energije u odnosu na zasebnu proizvodnju kako je definirano Direktivom 2004/8/EZ i Odlukom 2007/74/EZ.

3.1.7.1. Potpore za ulaganje

Intenzitet potpore

(114) Intenzitet potpore ne smije prijeći 60 % opravdanih troškova ulaganja.

(115) U slučaju da se potpora za ulaganje za kogeneraciju daje malim i srednjim poduzetnicima, intenzitet potpore može se povećati za 10 postotnih bodova za srednje poduzetnike i 20 postotnih bodova za male poduzetnike, kako se vidi u tablici.

	Intenzitet potpore za kogeneraciju visoke učinkovitosti
Mali poduzetnici	80 %
Srednji poduzetnici	70 %
Veliki poduzetnici	60 %

(116) U slučaju da se potpora za ulaganje dodjeljuje u istinski konkurentnom postupku prikupljanja ponuda na osnovi jasnih, transparentnih i nediskriminirajućih kriterija, učinkovito osiguravajući da je potpora ograničena na minimum potreban za ostvarivanje maksimalne obnovljive energije, intenzitet potpore može iznositi do 100 % opravdanih troškova ulaganja koji su definirani u točkama 117. i 118. Takav postupak prikupljanja ponuda mora biti nediskriminirajući i mora dopuštati sudjelovanje dovoljnog broja poduzetnika. Nadalje, proračun vezan uz postupak prikupljanja ponuda mora biti obvezujuće ograničenje na način da ne mogu svi sudionici postupka dobiti potporu. Na kraju, potpore moraju biti dodijeljene na osnovi početne ponude koju je ponuđač dostavio, isključujući tako nastavne pregovore.

Opravdani troškovi

(117) Opravdani troškovi moraju biti ograničeni na dodatne troškove ulaganja nužne za ostvarivanje visoko učinkovitog kogeneracijskog postrojenja u usporedbi s referentnim ulaganjem.

(118) Opravdani troškovi moraju se računati neto od koristi za poslovanje i troškova poslovanja vezanih uz dodatno ulaganje, koji se javljaju tijekom prvih pet godina trajanja ovog ulaganja, kako je izloženo u točkama 81. do 83.

3.1.7.2. Operativne potpore

(119) Operativne potpore za visoko učinkovitu kogeneraciju mogu se dodijeliti u skladu s pravilima za operativne potpore za obnovljivu energiju izloženima u odjeljku 3.1.6.2.:

a) Poduzetnicima koji javnosti distribuiraju električnu energiju i toplinu gdje troškovi proizvodnje takve električne energije ili topline prelaze njihovu tržišnu cijenu. Odluka o tome je li potpora potrebna uzima u obzir troškove i prihode proizašle iz proizvodnje i prodaje električne energije ili topline;

b) Za industrijsku uporabu kombinirane proizvodnje električne energije i topline ako se može pokazati da proizvodna cijena jedne jedinice energije uz uporabu te tehnologije prelazi tržišnu cijenu jedne jedinice konvencionalne energije. Proizvodni troškovi mogu uključivati normalni povrat na kapital postrojenja, ali svaka dobit poduzetnika od proizvodnje topline mora se oduzeti od proizvodnih troškova.

3.1.8. Potpore za energetske učinkovito daljinsko grijanje

(120) Potpore za ulaganje u zaštitu okoliša u postrojenjima za energetske učinkovito daljinsko grijanje⁴⁴ smatraju se usklađenima sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u, uzimajući u obzir da vode do uštede primarne energije i da postrojenje za daljinsko grijanje koje koristi potporu zadovoljava definiciju izloženu u točki 70. alineji (13) i da:

a) kombinirana djelatnost proizvodnje topline (kao i električne energije u slučaju kogeneracije) i distribuiranja topline dovede do uštede primarne energije;

b) su ulaganja namijenjena za korištenje i distribuciju otpadne topline u svrhu daljinskog grijanja.

Intenzitet potpore

(121) Intenzitet potpore za postrojenja daljinskog grijanja ne smije prijeći 50 % opravdanih troškova ulaganja. Ako je potpora namijenjena isključivo za proizvodni dio postrojenja daljinskog grijanja, energetske učinkovita postrojenja daljinskog grijanja koja koriste obnovljive izvore energije ili kogeneraciju obuhvaćena su pravilima izloženim u odjeljcima 3.1.6. odnosno 3.1.7.

(122) U slučaju da se potpora za ulaganje za energetske učinkovita postrojenja daljinskog grijanja daje malim i srednjim poduzetnicima, intenzitet potpore može se povećati za 10 postotnih bodova za srednje poduzetnike i 20 postotnih bodova za male poduzetnike, kako se vidi u tablici.

	Intenzitet potpore za energetske učinkovita postrojenja daljinskog grijanja koja koriste konvencionalne izvore energije
Mali poduzetnici	70 %
Srednji poduzetnici	60 %
Veliki poduzetnici	50 %

(123) U slučaju da se potpora za ulaganje dodjeljuje u istinski konkurentnom postupku prikupljanja ponuda na osnovi jasnih, transparentnih i nediskriminirajućih kriterija, učinkovito osiguravajući da je potpora ograničena na minimum potreban za ostvarivanje maksimalne obnovljive energije, intenzitet potpore može iznositi do 100 % opravdanih troškova ulaganja koji su definirani u točkama 124. i 125. Takav postupak prikupljanja ponuda mora biti nediskriminirajući i mora dopuštati sudjelovanje dovoljnog broja poduzetnika. Nadalje, proračun vezan uz postupak prikupljanja ponuda mora biti obvezujuće ograničenje na način da ne mogu svi sudionici postupka dobiti potporu. Na kraju, potpore moraju biti dodijeljene na osnovi početne ponude koju je ponuđač dostavio, isključujući tako nastavne pregovore.

Opravdani troškovi

(124) Opravdani troškovi moraju biti ograničeni na dodatne troškove ulaganja nužne za ostvarivanje ulaganja koje vodi do energetske učinkovitog daljinskog grijanja u usporedbi s referentnim ulaganjem.

⁴⁴ Isključujući infrastrukturu za daljinsko grijanje čije financiranje nije obuhvaćeno ovim Smjernicama, ali koje se ocjenjuje samo prema članku 87. stavku 3. točki (c).

(125) Opravdani troškovi moraju se računati neto od koristi za poslovanje i troškova poslovanja vezanih uz dodatno ulaganje, koji se javljaju tijekom prvih pet godina trajanja ovog ulaganja, kako je izloženo u točkama 81. do 83.

3.1.9. Potpore za gospodarenje otpadom

(126) Potpore za ulaganje u zaštitu okoliša u smislu gospodarenja otpadom drugih poduzetnika, uključujući djelatnosti ponovne uporabe, recikliranja i oporabe, smatraju se usklađenima sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u, uzimajući u obzir da je takvo gospodarenje u skladu s hijerarhijskom klasifikacijom načela gospodarenja otpadom⁴⁵ i u skladu s uvjetima izloženima u točki 127.

(127) Potpore za ulaganje u gospodarenje otpadom dodjeljuju se samo ako je zadovoljen svaki od sljedećih uvjeta:

a) ulaganje je usmjereno na smanjivanje onečišćenja koje proizvode drugi poduzetnici („onečišćivači“) i ne pokriva onečišćenje koje proizvodi korisnik potpore;

b) potpora neizravno ne oslobađa onečišćivače opterećenja koje snose prema pravu Zajednice, odnosno opterećenja koji se smatra normalnim troškom poduzetnika za te onečišćivače;

c) ulaganje je povrh „vrhunca tehnologije“⁴⁶ ili koristi konvencionalne tehnologije na inovativan način;

d) tvari koje se obrađuju u protivnom bi bile odbačene, ili obrađene na način koji je manje prihvatljiv za okoliš;

e) ulaganje ne povećava samo potražnju za tvarima koje će se reciklirati, nego i povećava prikupljanje tih tvari.

Intenzitet potpore

(128) Intenzitet potpore ne smije premašiti 50 % opravdanih troškova ulaganja.

(129) U slučaju da se potpora za ulaganje u gospodarenje otpadom daje malim i srednjim poduzetnicima, intenzitet potpore može se povećati za 10 postotnih bodova za srednje poduzetnike i 20 postotnih bodova za male poduzetnike, kako se vidi u tablici.

⁴⁵ Klasifikacija je objavljena u Priopćenju Komisije o reviziji Strategije Zajednice o gospodarenju otpadom (COM(96) 399 konačno, 30.7.1996.). U tom priopćenju Komisija naglašava da je gospodarenje otpadom prioritetni cilj Zajednice kako bi se smanjili rizici za okoliš. Koncept prerade otpada mora se gledati iz tri smjera: ponovne uporabe, recikliranja i obnove. Otpad čija se proizvodnja ne može izbjeći mora se preraditi i ukloniti bez opasnosti. U svojem Priopćenju o Tematskoj strategiji o izbjegavanju i recikliranju otpada (COM(2005) 666), Komisija je ponovila svoju posvećenost tim načelima i dopustila konkretne mjere za promicanje prevencije, kao što je ekološko oblikovanje procesa i proizvoda, poticaji malim i srednjim poduzetnicima da ustroje mjere prevencije otpada, i recikliranje.

⁴⁶ „Vrhunac tehnologije“ označava proces u kojem je korištenje otpadnog proizvoda u proizvodnji konačnog proizvoda ekonomski profitabilna uobičajena praksa. Gdje je to prikladno, koncept „vrhunca tehnologije“ mora se tumačiti sa stajališta tehnološkog i zajedničkog tržišta Zajednice.

	Intenzitet potpore za gospodarenje otpadom
Mali poduzetnici	70 %
Srednji poduzetnici	60 %
Veliki poduzetnici	50 %

Opraviđani troškovi

(130) Opraviđani troškovi moraju biti ograničeni na dodatne troškove ulaganja nužne za ostvarivanje ulaganja koje vodi do gospodarenja otpadom, a koje snosi korisnik, u usporedbi s referentnim ulaganjem, to jest, konvencionalnom proizvodnjom istog kapaciteta koja ne uključuje gospodarenje otpadom. Trošak takvog referentnog ulaganja mora se oduzeti od opraviđanih troškova.

(131) Opraviđani troškovi moraju se računati neto od koristi za poslovanje i troškova poslovanja vezanih uz dodatno ulaganje, koji se javljaju tijekom prvih pet godina trajanja ovog ulaganja⁴⁷, kako je izloženo u točkama 81. do 83.

3.1.10. Potpore za zbrinjavanje onečišćenih lokacija

(132) Potpore za ulaganje poduzetnicima koji popravljaju štetu nanесenu okolišu zbrinjavanjem onečišćenih lokacija smatraju se usklađenima sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u⁴⁸ uz uvjet da one vode poboljšanju zaštite okoliša. Šteta nanесena predmetnom okolišu obuhvaća štetu za kvalitetu tla površinskih voda ili podzemnih voda.

Ako se onečišćivač može jasno odrediti, ta osoba mora financirati zbrinjavanje u skladu s načelom „onečišćivač plaća“, a državne potpore ne mogu se dodijeliti. U ovom kontekstu, „onečišćivač“ označava osobu odgovornu pred zakonom primjenjivim u svakoj državi članici, ne dovodeći u pitanje donošenje pravila Zajednice na tom području.

Ako onečišćivač nije određen ili ga se ne može privoliti da snosi troškove, osoba nadležna za radove može primiti potporu.

Intenzitet potpore

(133) Potpore za zbrinjavanje onečišćenih lokacija mogu iznositi do 100 % opraviđanih troškova.

Ukupni iznos potpore ne smije ni u kojim okolnostima preći stvarne izdatke koje snosi poduzetnik.

Opraviđani troškovi

⁴⁷ Ako se ulaganje provodi samo za zaštitu okoliša bez ikakve druge ekonomske koristi, ne primjenjuje se nikakvo dodatno smanjenje u određivanju opraviđanih troškova.

⁴⁸ Rad na zbrinjavanju koje provode tijela javne vlasti zasebno na svojem vlastitom zemljištu nije kao takav obuhvaćen člankom 87. Ugovora. Problemi kod državnih potpora mogu se, međutim, javiti ako je zemljište nakon zbrinjavanja prodano ispod svoje tržišne vrijednosti. U tom pogledu, Priopćenje Komisije o elementima državne potpore u prodaji zemljišta i zgrada tijela javne vlasti (SL C 209, 10.7.1997., str. 2.) je također primjenjivo.

(134) Opravdani troškovi jednaki su troškovima poslova zbrinjavanja umanjena za iznos povećanja vrijednosti zemljišta. Svi rashodi poduzetnika u zbrinjavanju takve lokacije, bez obzira može li se takav rashod prikazati kao dugotrajna imovina u bilanci, vode se kao opravdana ulaganja u slučaju zbrinjavanja onečišćenih lokacija.

3.1.11. Potpore za premještanje poduzetnika

(135) Potpore za ulaganje za premještanje poduzetnika na nove lokacije iz razloga zaštite okoliša smatraju se usklađenima sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u ako su zadovoljeni sljedeći uvjeti:

a) promjena lokacije mora biti vođena razlozima zaštite okoliša ili sprečavanja štete za okoliš i mora je naložiti nadležno tijelo javne vlasti upravnom ili sudskom odlukom ili mora biti rezultat dogovora poduzetnika i nadležnog tijela javne vlasti;

b) poduzetnik mora zadovoljavati najstrože standarde zaštite okoliša primjenjive u novom području nakon preseljenja.

(136) Korisnik može biti:

a) poduzetnik s nastanom u gradskom području ili posebnom zaštitnom području označenom po Direktivi Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o zaštiti prirodnih staništa i divljih biljnih i životinjskih vrsta⁴⁹, koji u skladu sa zakonom obavlja (to jest, zadovoljava sve zakonske uvjete, uključujući i sve standarde zaštite okoliša koji su na njega primjenjivi) djelatnost koja je izvor velikog onečišćenja i mora se zbog takvog smještaja preseliti sa svog mjesta nastana na drugo prikladnije mjesto; ili

b) poduzetnik ili postrojenje obuhvaćeno Direktivom Seveso II.

Intenzitet potpore

(137) Intenzitet potpore ne smije prijeći 50 % opravdanih troškova ulaganja. Intenzitet potpore može se povećati za 10 postotnih bodova za srednje poduzetnike i 20 postotnih bodova za male poduzetnike, kako se vidi u tablici.

	Intenzitet potpore za premještanje poduzetnika
Mali poduzetnici	70 %
Srednji poduzetnici	60 %
Veliki poduzetnici	50 %

Opravdani troškovi

(138) Kako bi odredila iznos opravdanih troškova u slučaju potpore za premještanje, Komisija posebno uzima u obzir:

a) sljedeće koristi:

i) prinos od prodaje ili iznajmljivanja napuštenog postrojenja ili zemljišta;

⁴⁹ SL L 206, 22.7.1992., str. 7 Direktive kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena Direktivom 2006/105/EZ (SL L 363, 20.12.2006., str. 368).

ii) naknadu plaćenu u slučaju izvlaštenja;

iii) sve druge dobiti povezane s premještanjem postrojenja, posebice dobiti koje proizlaze iz unapređenja, u trenutku premještanja, tehnologije koja se koristi i računovodstvene dobiti vezane uz bolje korištenje postrojenja;

iv) ulaganja vezana uz povećanje kapaciteta.

b) sljedeće troškove:

i) troškove vezane uz kupnju zemljišta odnosno izgradnju ili kupnju novog postrojenja istog kapaciteta kao napušteno postrojenje;

ii) sve kazne poduzetniku koje proizlaze iz prekida ugovora o iznajmljivanju zemljišta ili zgrada, ako upravna ili sudska odluka koja nalaže promjenu lokacije dovede do uranjenog prekida tog ugovora.

3.1.12. Potpore uključene u sustave trgovanja dozvolama

(139) Sustavi trgovanja dozvolama mogu uključivati državne potpore na različite načine, na primjer kad se dodjeljuju dozvole i prava ispod njihove tržišne vrijednosti, i to je pripisano državama članicama.

(140) Državne potpore uključene u sustave trgovanja dozvolama mogu se proglasiti usklađenima sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u, ako su zadovoljeni uvjeti u točkama (a) do (d) ove točke i u točki 141. Iznimno, točka 141. ne primjenjuje se na trgovinsko razdoblje koje završava 31. prosinca 2012. za sustave trgovanja dozvolama u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 13. listopada 2003. o uspostavi sustava trgovanja dozvolama za emisije stakleničkih plinova unutar Zajednice i o izmjeni i dopuni Direktive Vijeća 96/61/EZ^{50 51}:

a) sustavi trgovanja dozvolama moraju se uspostaviti na takav način da ostvaruju ciljeve zaštite okoliša iznad onih koji se trebaju postići na osnovi standarda Zajednice koji su obvezni za predmetne poduzetnike;

b) raspodjela se mora izvršiti na transparentan način te biti zasnovana na objektivnim kriterijima i na izvorima podataka najviše dostupne kvalitete, a ukupni iznos dozvola ili prava dodijeljenih svakom poduzetniku po cijeni ispod tržišne vrijednosti ne smije biti viši od očekivanih potreba takvog poduzetnika, kako se procjenjuje za situaciju nepostojanja sustava trgovanja;

c) metodologija raspodjele ne smije pogodovati određenim poduzetnicima ili određenim sektorima, osim ako je to opravdano logikom zaštite okoliša u samom sustavu trgovanja, ili ako su takva pravila potrebna iz razloga dosljednosti s drugim politikama zaštite okoliša;

⁵⁰ SL L 275, 25.10.2003., str. 32. Direktiva kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena Direktivom 2004/101/EZ (SL L 338, 13.11.2004., str. 18).

⁵¹ Komisija je ocijenila državne potpore uključene u Nacionalne planove raspodjele pod Sustavom trgovanja dozvolama za emisije stakleničkih plinova unutar Zajednice za trgovinsko razdoblje koje završava 31. prosinca 2012. na osnovi kriterija izloženih u točki 140.

d) Posebno, novi sudionici na tržištu u načelu ne dobivaju dozvole ili prava po povoljnijim uvjetima od postojećih poduzetnika koji djeluju na istim tržištima. Dodjela većeg broja potpora postojećim postrojenjima u usporedbi s novim sudionicima ne bi trebala prouzročiti stvaranje neopravdanih ulaznih zapreka.

(141) Komisija ocjenjuje nužnost i razmjernost državnih potpora uključenih u sustave trgovanja dozvolama u skladu sa sljedećim kriterijima:

a) izbor korisnika potpore mora se zasnivati na objektivnim i transparentnim kriterijima, a potpore se u načelu moraju dodijeliti na isti način za sve poduzetnike u istom sektoru odnosno na istom mjerodavnom tržištu ako se nalaze u sličnoj činjeničnoj situaciji;

b) potpuna prodaja na dražbi mora dovesti do značajnog povišenja proizvodnih troškova za svaki sektor ili kategoriju pojedinih korisnika;

c) značajno povišenje proizvodnih troškova ne može se prenijeti na potrošače bez pojave znatnih smanjenja prihoda od prodaje. Ova analiza može se provesti na osnovi procjena *inter alia* elastičnosti cijena proizvoda u predmetnom sektoru. Ove se procjene rade na mjerodavnom zemljopisnom tržištu. Kako bi se procijenilo ne može li se povećanje troškova iz sustava trgovanja dozvolama prenijeti na potrošače, mogu se koristiti procjene izgubljenih prihoda od prodaje, kao i njihovog učinka na profitabilnost poduzetnika;

d) nije moguće da samo pojedini poduzetnici u sektoru smanje razinu emisija kako bi cijena dozvola bila podnošljiva. Pružanjem podataka o razinama emisija koji proizlaze iz najučinkovitije metode u Europskom gospodarskom prostoru i korištenjem istih kao mjerilo, moguće je dokazati da se potrošnja ne može smanjiti. Svaki poduzetnik koji postigne najučinkovitiju metodu može najviše ostvariti pravo koje odgovara povećanju proizvodnih troškova proizašlih iz sustava trgovanja dozvolama korištenjem najučinkovitije metode, a koje se ne može prenijeti potrošačima. Svaki poduzetnik s lošijom učinkovitosti zaštite okoliša ostvaruje manje prava, razmjerno svojoj učinkovitosti u zaštiti okoliša.

3.2. Učinak poticaja i nužnost potpore

(142) Državne potpore moraju imati učinak poticaja. Državne potpore za zaštitu okoliša moraju dovesti do promjene ponašanja korisnika potpore kako bi se povećala razina zaštite okoliša.

(143) Komisija smatra da potpora ne daje učinak poticaja korisniku potpore u svim slučajevima u kojima je projekt već otpočeo prije korisnikove prijave potpore nacionalnim vlastima.

(144) Ako projekt kojem se dodjeljuje potpora nije otpočeo prije prijave potpore, pretpostavlja se da je uvjet postojanja učinka poticaja automatski zadovoljen za sve kategorije potpora dodijeljenih malim i srednjim poduzetnicima, osim u slučajevima gdje se potpore moraju ocijeniti u skladu s detaljnom ocjenom iz poglavlja 5.

(145) Za sve druge projekte kojima je dodijeljena potpora, Komisija zahtjeva da država članica koja prijavljuje potporu dokaže postojanje učinka poticaja.

(146) Kako bi dokazala postojanje učinka poticaja, predmetna država članica mora dokazati da se bez potpore, to jest u protučinjeničnoj situaciji, ne bi mogla održati alternativa koja je više prihvatljiva za okoliš. U tu svrhu predmetna država članica mora pružiti podatke koji pokazuju:

a) da je protučinjenična situacija vjerodostojna;

b) da su opravdani troškovi izračunati u skladu s metodologijom izloženom u točkama 81., 82. i 83.;

c) da ulaganje ne bi bilo dovoljno profitabilno bez potpore, uzimajući pravilno u obzir koristi vezane uz ulaganje bez potpore, uključujući vrijednost dozvola koje mogu postati dostupne predmetnom poduzetniku nakon ulaganja prihvatljivog za okoliš.

3.3. Usklađenost potpora prema članku 87. stavku 3. točki (b) Ugovora o EZ-u

(147) Potpore za promicanje izvršavanja važnih projekata od općeg europskog interesa koji predstavljaju prioritet u pogledu zaštite okoliša mogu se smatrati usklađenima sa zajedničkim tržištem prema članku 87. stavku 3. točki (b) Ugovora o EZ-u ako su zadovoljeni sljedeći uvjeti:

a) prijedlog potpore odnosi se na projekt koji je poseban i točno određen u smislu uvjeta provedbe uključujući sudionike projekta, ciljeve projekta te učinke i sredstva postizanja tih ciljeva. Komisija može smatrati i da skupina projekata zajedno predstavlja jedan projekt;

b) projekt mora biti u zajedničkom europskom interesu: mora doprinositi interesu Zajednice na konkretan, primjeren i prepoznatljiv način u području zaštite okoliša, primjerice ako je od velike važnosti strategiji zaštite okoliša Europske unije. Prednosti koje se ostvaruju ciljem projekta ne smiju biti ograničene na državu članicu ili države članice koje ga primjenjuju, nego se moraju odnositi na cjelokupnu Zajednicu. Projekt mora predstavljati značajan doprinos ciljevima Zajednice. Nije dostatna tek činjenica da projekt izvode poduzetnici iz različitih država članica;

c) potpore su nužne i predstavljaju poticaj za provođenje projekta, koji mora uključivati visoku razinu rizika;

d) projekt je od velike važnosti s obzirom na svoj opseg: on mora biti znatne veličine i mora proizvesti znatne učinke za okoliš.

(148) Kako bi Komisija pravilno ocijenila takve projekte, zajednički europski interes mora se moći praktično iskazati: primjerice, mora se pokazati da projekt omogućava značajan napredak u postizanju pojedinih ciljeva Zajednice u zaštiti okoliša.

(149) Komisija razmatra prijavljene projekte u povoljnijem svjetlu ako oni uključuju značajan vlastiti doprinos korisnika potpore projektu. Također povoljnije razmatra projekte koji uključuju poduzetnike iz većeg broja državnih članica.

(150) Kad se potpora smatra usklađenom sa zajedničkim tržištem u skladu sa člankom 87. stavkom 3. točkom (b) Ugovora o EZ-u, Komisija može odobriti potpore u višim iznosima nego što je to propisano ovim Smjernicama.

4. POTPORE U OBLIKU SMANJENJA ILI IZUZEĆA OD POREZA ZA ZAŠTITU OKOLIŠA

(151) Potpore u obliku smanjenja ili izuzeća od poreza za zaštitu okoliša smatraju se usklađenima sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u uz uvjet da te potpore barem posredno doprinose povećanju razine zaštite okoliša i da smanjenja ili izuzeća od poreza ne narušavaju opći cilj kojem se teži.

(152) Kako bi se odobrila u smislu članka 87. Ugovora o EZ-u, smanjenja ili izuzeća od usklađenih poreza, a posebno ona usklađena kroz Direktivu 2003/96/EZ, moraju biti u skladu s odgovarajućim primjenjivim zakonodavstvom Zajednice i moraju zadovoljavati ograničenja i uvjete koji su tamo zadani.

(153) Potpore u obliku smanjenja ili izuzeća od usklađenih poreza za zaštitu okoliša smatraju se usklađenima sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u u razdoblju od 10 godina uz uvjet da korisnici plaćaju barem minimalnu razinu poreza Zajednice postavljenu odgovarajućom primjenjivom Direktivom⁵².

(154) Potpore u obliku smanjenja ili izuzeća od poreza za zaštitu okoliša osim onih koje se spominju u točki 153.⁵³ smatraju se usklađenima sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ u razdoblju od 10 godina uz uvjet da su zadovoljeni uvjeti iz točaka 155. do 159.

(155) Kada Komisija analizira porezne sustave koji uključuju elemente državnih potpora u obliku smanjenja ili izuzeća od takvih poreza, posebno analizira nužnost i razmjernost potpora, kao i njihove učinke na razini predmetnih gospodarskih sektora.

(156) U tu svrhu Komisija se oslanja na informacije koje joj dostavljaju države članice. Informacije trebaju, s jedne strane, navoditi odgovarajući sektor(e) ili kategorije korisnika uključenih u smanjenja/izuzeća i, s druge strane, situaciju kod glavnih korisnika u svakom predmetnom sektoru te način na koji oporezivanje može doprinijeti zaštiti okoliša. Izuzeti sektori moraju biti pravilno opisani i mora se priložiti popis najvećih korisnika u svakom sektoru (posebno uzimajući u obzir promet, tržišne udjele i veličinu porezne osnovice). Za svaki sektor potrebno je dostaviti podatke o najučinkovitijim metodama unutar Europskog gospodarskog prostora za smanjenje one štete za okoliš na koju je porez usmjeren.

(157) Nadalje, potpore u obliku smanjenja ili izuzeća od poreza za zaštitu okoliša moraju biti nužne i razmjerne.

(158) Komisija smatra potpore nužnima ako su zadovoljeni sljedeći kumulativni uvjeti:

a) izbor korisnika mora biti zasnovan na objektivnim i transparentnim kriterijima, a potpore moraju u načelu biti dodijeljene na isti način za sve konkurente u istom sektoru odnosno na istom mjerodavnom tržištu⁵⁴ ako se nalaze u sličnoj činjeničnoj situaciji;

⁵² Vidjeti točku 70. alineju 15.

⁵³ Primjerice, smanjenja poreza ili izuzeća od poreza koji nisu obuhvaćeni zakonodavstvom Zajednice ili su ispod minimalne razine poreza u Zajednici.

⁵⁴ Kako je definirano u obavijesti Komisije o definiciji mjerodavnog tržišta u smislu prava tržišnog natjecanja Zajednice (SL C 372., 9.12.1997., str. 5).

b) porez za zaštitu okoliša bez smanjenja mora voditi do značajnog povišenja proizvodnih troškova za svaki sektor ili kategoriju pojedinačnih korisnika⁵⁵;

c) značajno povišenje proizvodnih troškova ne može se prenijeti na potrošače bez pojave znatnih smanjenja prihoda od prodaje. U tom smislu, države članice mogu dati procjene *inter alia* elastičnosti cijena proizvoda predmetnog sektora na mjerodavnom zemljopisnom tržištu⁵⁶ kao i procjene iznosa izgubljenih prihoda od prodaje i/ili smanjenih prihoda poduzetnika iz predmetnog sektora odnosno kategorije u pitanju.

(159) Komisija smatra potporu razmjernom ako je zadovoljen jedan od sljedećih uvjeta:

a) Program postavlja kriterije koji osiguravaju da svaki pojedini korisnik plati dio punog iznosa nacionalnog poreza koji je općenito ekvivalentan učinkovitosti zaštite okoliša svakog pojedinog korisnika u usporedbi s učinkovitosti vezanom uz najučinkovitiju metodu unutar Europskog gospodarskog prostora. Prema programu potpore svaki poduzetnik koji dosegne razinu najučinkovitije metode najviše što može ostvariti jest smanjenje koje odgovara povećanju proizvodnih troškova zbog poreza, koristeći najučinkovitiju metodu, a koje smanjenje se ne može prenijeti na potrošače. Svaki poduzetnik koji ima lošiju učinkovitost zaštite okoliša ostvaruje manje smanjenje, razmjerno svojoj učinkovitosti u zaštiti okoliša;

b) Korisnici potpora plaćaju barem 20 % nacionalnog poreza, osim ako se niža stopa može opravdati uz uvjet ograničenog narušenja tržišnog natjecanja;

c) Smanjenja ili izuzeća uvjetovana su zaključenjem sporazuma između države članice i poduzetnika ili udruženja poduzetnika – korisnika potpore, kojima se poduzetnici ili udruženja poduzetnika obvezuju na postizanje ciljeva zaštite okoliša koji imaju isti učinak kao i kad bi se primjenjivale točke (a) ili (b) odnosno minimalna razina poreza u Zajednici. Takvi sporazumi ili obveze mogu se odnositi, između ostalog, na smanjenje potrošnje energije, smanjenje emisija ili kakvu drugu mjeru zaštite okoliša te moraju zadovoljavati sljedeće uvjete:

i) suštinu sporazuma mora ispregovarati svaka država članica te se moraju posebno navesti ciljevi i ustanoviti vremenski raspored za postizanje tih ciljeva;

ii) države članice moraju osigurati neovisni⁵⁷ i pravovremeni nadzor nad obvezama zaključenima u tim sporazumima;

iii) ovi sporazumi moraju se periodički preispitivati s obzirom na tehnološki i drugi razvoj te moraju sadržavati učinkovite kaznene odredbe primjenjive u slučaju neispunjavanja obveza.

5. USKLAĐENOST POTPORA KOJE PODLIJEŽU DETALJNOJ OCJENI

5.1. Mjere koje podliježu detaljnoj ocjeni

⁵⁵ U vezi s energetske proizvodima i električnom energijom, za „energetski intenzivno poslovanje“ kako je to definirano u članku 17. stavku 1. točki (a) Direktive 2003/96/EZ smatra se da udovoljava ovom kriteriju dok god je ta odredba na snazi.

⁵⁶ Kako je to definirano u Obavijesti Komisije o definiciji mjerodavnog tržišta za potrebu zakona o tržišnom natjecanju u Zajednici.

⁵⁷ U ovu svrhu nije važno vrši li nadzor javno ili privatno tijelo.

(160) Kako bi se Komisiji omogućilo da poduzme detaljniju ocjenu svih značajnih iznosa potpora dodijeljenih u okviru odobrenih programa, te da odluči jesu li takve potpore usklađene sa zajedničkim tržištem, države članice moraju joj unaprijed prijaviti svaki pojedini slučaj potpore za ulaganje ili operativne potpore dodijeljene u okviru odobrenog programa ili pojedinačno, i to ako potpore zadovoljavaju sljedeće uvjete⁵⁸:

a) za mjere obuhvaćene uredbom o skupnom izuzeću: svi slučajevi prijavljeni Komisiji prema obvezi prijave potpore kao što propisuje uredba o skupnom izuzeću;

b) za pojedinačne mjere obuhvaćene ovim Smjernicama⁵⁹: svi sljedeći slučajevi:

i) potpore za ulaganje: ako iznos potpore prelazi 7,5 milijuna eura po pojedinom poduzetniku (čak i ako je potpora dio odobrenog programa potpora);

ii) operativne potpore za štednju energije: ako iznos potpore prelazi 5 milijuna eura po pojedinom poduzetniku u pet godina;

iii) operativne potpore za proizvodnju obnovljive električne energije i/ili kombiniranu proizvodnju obnovljive topline: kad je potpora dodijeljena postrojenjima za proizvodnju obnovljive električne energije na mjestima gdje kapacitet proizvodnje obnovljive električne energije prelazi 125 MW;

iv) operativne potpore za proizvodnju biogoriva: kad je potpora dodijeljena postrojenju za proizvodnju biogoriva na mjestima gdje takva proizvodnja prelazi 150 000 t godišnje;

v) operativne potpore za kogeneraciju: ako su potpore dodijeljene postrojenjima za kogeneraciju u kojima kapacitet proizvodnje električne energije u kogeneraciji prelazi 200 MW. Potpore za proizvodnju topline kogeneracijom ocjenjuju se u kontekstu prijave na osnovi kapaciteta proizvodnje električne energije.

(161) Države članice mogu dodijeliti operativne potpore novim postrojenjima koja proizvode obnovljivu energiju, na osnovi izračuna izbjegnutih vanjskih troškova. Kad se ova metoda koristi za određivanje iznosa potpore, mjera se mora prijaviti te podlijevati detaljnoj ocjeni, bez obzira na pragove spomenute u točki 160. alineji (b)(iii). Izbjegnuti vanjski troškovi predstavljaju novčanu kvantifikaciju dodatne štete društvu i okolišu koju bi društvo imalo ako bi ista količina energije bila proizvedena u postrojenju koje radi s konvencionalnim oblicima energije. Oni se izračunavaju na osnovi razlike između, s jedne strane, vanjskih troškova koje su prouzročili, ali ne i platili, proizvođači obnovljive energije, i, s druge strane, vanjskih troškova koje su prouzročili, ali ne i platili, proizvođači neobnovljive energije. Kako bi se izvršili ovi izračuni, država članica mora koristiti metode izračuna koje su međunarodno priznate i odobrene od strane Komisije. Između ostalog, ona mora priložiti obrazloženu i kvantificiranu usporednu analizu troškova, zajedno s ocjenom vanjskih troškova konkurentskih proizvođača energije, kako bi se pokazalo da potpore stvarno nadoknađuju izbjegnute vanjske troškove.

⁵⁸ Ovo se primjenjuje bez obzira koristi li se pojedinačni korisnik u isto vrijeme smanjenjem ili izuzećem od poreza što se ocjenjuje prema poglavlju 4.

⁵⁹ Izuzeća od poreza i smanjenja poreza za zaštitu okoliša koja spadaju pod poglavlje 4. ovih Smjernica ne podliježu detaljnoj ocjeni. Međutim, potpore dodijeljene u skladu s poglavljem 3. u obliku fiskalnih potpora ocjenjuju se detaljno ako su premašeni pragovi opisani u ovoj točki.

(162) U svakom slučaju, iznos potpore dodijeljene proizvođačima, koji prelazi iznos potpore proizašao iz opcije 1. prikazane u točki 109. za operativne potpore za obnovljive izvore energije, poduzetnici moraju ponovo uložiti u obnovljive izvore energije u skladu s odjeljkom 3.1.6.1. ...

(163) Uz uvjet da države članice osiguraju punu suradnju i pruže odgovarajuće podatke u razumnom vremenu, Komisija poduzima najviše što može da provede istražni postupak u razumnom vremenu. Države članice pozvane su da pruže sve elemente koje smatraju korisnim za ocjenu slučajeva. Države članice se posebice mogu oslanjati na ocjene prošlih programa državnih potpora ili mjera, ocjene učinaka koje je izvršilo tijelo koje dodjeljuje potpore i na druga istraživanja vezana uz zaštitu okoliša.

(164) Detaljna ocjena je razmjerna ocjena, vezana uz potencijal koji slučaj ima u smislu narušavanja tržišnog natjecanja. Prema tome, činjenica da je izvršena detaljna ocjena ne mora nužno značiti da se mora pokrenuti službeni istražni postupak, makar to može biti slučaj za određene mjere.

5.2. Kriteriji ekonomske ocjene pojedinih predmeta

(165) Detaljna ocjena provodi se na osnovi pozitivnih i negativnih elemenata navedenih u odjeljcima 5.2.1. i 5.2.2., koji se koriste uz kriterije izložene u poglavlju 3. Intenziteti potpora koji su tamo navedeni ne smiju ni u kojem slučaju biti prekoračeni. Nadalje, detaljna ocjena provodi se na osnovi određenih pozitivnih i negativnih elemenata kada su oni mjerodavni za vrstu ili oblik potpore.

5.2.1. Pozitivni učinci potpora

(166) Činjenica da potpore potiču poduzetnike da djeluju na zaštitu okoliša na kojoj inače ne bi djelovali predstavlja glavni pozitivni element koji se uzima u obzir prilikom ocjenjivanja usklađenosti potpore.

5.2.1.1. Postojanje tržišnog nedostatka

(167) Komisija općenito ne razmatra postoje li negativni vanjski učinci vezani uz određene vrste postupanja ili korištenje određenih dobara, koji imaju štetne učinke na okoliš. Međutim, Komisija provjerava je li državna potpora usmjerena na taj tržišni nedostatak kroz svoj značajni utjecaj na zaštitu okoliša. U tom kontekstu, Komisija posebno obraća pozornost na očekivani doprinos mjere zaštiti okoliša (na način koji se može kvantificirati) i ciljanu razinu zaštite okoliša, u usporedbi s postojećim standardima Zajednice i/ili standardima u drugim državama članicama.

(168) Komisija također ispituje okolnosti koje mogu opravdati potpore za prilagodbu nacionalnim standardima povrh standarda Zajednice. Komisija posebno uzima u obzir prirodu, vrstu i smještaj glavnih konkurenata korisnika potpore, trošak uvođenja nacionalnih standarda (ili sustava trgovine dozvolama) za korisnika potpore za slučaj da mu nije dodijeljena potpora, kao i usporedne troškove uvođenja tih standarda za glavne konkurente korisnika potpore.

5.2.1.2. Prikladni instrument

(169) Uzima se u obzir je li državna potpora prikladan instrument za postizanje ciljeva zaštite okoliša, pod uvjetom da se isti rezultat može postići instrumentom koji manje narušava tržišno natjecanje, a budući da državna potpora može prekršiti načelo „onečišćivač plaća“.

(170) U svojoj analizi usklađenosti Komisija posebno uzima u obzir svaku ocjenu učinka predložene mjere koju je možebitno sastavila država članica, uključujući razmatranja korištenja drugih opcija politike osim državnih potpora, te uzima u obzir dokaze da će se poštivati načelo „onečišćivač plaća“.

5.2.1.3. Učinak poticaja i nužnost potpore

(171) Državne potpore uvijek moraju imati učinak poticaja, kada se pružaju u svrhu zaštite okoliša, to jest moraju dovesti do toga da korisnik potpore promijeni svoje ponašanje i poveća razinu zaštite okoliša. Potpore se ne mogu smatrati nužnima samo zbog povišenja razine zaštite okoliša. Prednosti novih ulaganja ili proizvodnih metoda obično nisu ograničene na svoje učinke u zaštiti okoliša.

(172) Uz izračun dodatnih troškova opisan u poglavlju 3., Komisija uzima u obzir sljedeće elemente u svojoj analizi:

a) protučinjeničnu situaciju: moraju se priložiti dokazi o konkretnoj aktivnosti (aktivnostima) koje poduzetnik ne bi poduzeo bez potpore, na primjer, novo ulaganje, proizvodni proces koji je prihvatljiviji za okoliš i/ili novi proizvod koji je prihvatljiviji za okoliš;

b) očekivani učinak na okoliš povezan s promjenom ponašanja: barem jedan od sljedećih elemenata mora biti prisutan:

i) povećanje razine zaštite okoliša: smanjivanje određene vrste onečišćenja koja ne bi bila smanjena bez potpore;

ii) povećanje brzine uvođenja budućih standarda: smanjivanje onečišćenja koje počinje ranije, zbog potpore;

c) prednosti u proizvodnji: ako postoje druge prednosti vezane uz ulaganje u obliku povećanog kapaciteta, produktivnosti, smanjenih troškova ili kvalitete, učinak poticaja obično je manji. Ovo je posebno slučaj ako su koristi značajne tijekom životnog vijeka ulaganja, možda i do razine na kojoj se dodatni troškovi zaštite okoliša mogu nadoknaditi čak i bez potpore;

d) tržišni uvjeti: na nekim tržištima, poglavito zbog imidža proizvoda i označavanja proizvodnih metoda, može se pojaviti konkurentski pritisak da se očuva visoka razina zaštite okoliša. Ako postoje dokazi da je razina zaštite okoliša proizašla iz potpore viša od uobičajenog ponašanja na tržištu, vjerojatnije je da potpora ima učinak poticaja;

e) mogući budući obvezni standardi: ako su u tijeku pregovori na razini Zajednice oko uvođenja novih ili strožih obveznih standarda koje bi ciljala mjera u pitanju, učinak poticaja potpore obično je viši;

f) razina rizika: ako postoji posebni rizik da će ulaganje biti manje produktivno od očekivanja, učinak poticaja obično je viši;

g) razina profitabilnosti: ako je razina profitabilnosti djelatnosti u pitanju negativna u razdoblju u kojem se ulaganje potpuno amortizira ili u kojem se planira ostajanje na snazi operativne potpore, uzimajući u obzir sve prednosti i rizike navedene u ovoj točki, potpore obično imaju učinak poticaja.

(173) Kada se poduzetnik prilagođava nacionalnom standardu koji je povrh standarda Zajednice ili je donesen zbog nepostojanja standarda Zajednice, Komisija potvrđuje da je korisnik potpore mogao biti znatno pogođen povećanim troškovima, i ne bi bio sposoban snositi troškove vezane uz neposrednu provedbu nacionalnih standarda.

5.2.1.4. Razmjernost potpore

(174) Država članica treba pružiti dokaze da je potpora nužna, da je iznos ograničen na najmanji mogući i da je postupak odabira razmjernan. U svojoj analizi Komisija razmatra sljedeće elemente:

a) točan izračun opravdanih troškova: dokazi da su opravdani troškovi stvarno ograničeni na dodatne troškove potrebne za postizanje razine zaštite okoliša;

b) postupak odabira: postupak odabira treba se provesti na nediskriminirajući, transparentni i otvoreni način, bez nepotrebnog isključivanja poduzetnika koji se mogu natjecati s projektima usmjerenima na isti cilj zaštite okoliša. Postupak odabira treba dovesti do izbora korisnika koji mogu djelovati prema cilju zaštite okoliša koristeći najmanji iznos potpore ili postupajući na najekonomičniji način;

c) potpora ograničena na najmanju moguću: dokaz da iznos potpore ne prelazi očekivani manjak dobiti uključujući normalni prinos tijekom razdoblja u kojem se ulaganje potpuno amortizira.

5.2.2. Analiza narušavanja tržišnog natjecanja i trgovine

(175) Pri ocjenjivanju negativnih učinaka mjere potpore, Komisija usmjerava svoju analizu narušavanja tržišnog natjecanja na predvidljivi učinak koji potpore za zaštitu okoliša imaju na konkurenciju među poduzetnicima na proizvodnim tržištima pod utjecajem potpore⁶⁰.

(176) Ako je potpora razmjerna, pogotovo ako je izračun dodatnog ulaganja ili operativnih troškova uzeo u obzir sve prednosti za poduzetnika, negativni učinak potpore vjerojatno je ograničen. Međutim, kako je spomenuto u odjeljku 1.3.6., čak i kad je potpora nužna i razmjerna kako bi određeni poduzetnik povećao zaštitu okoliša, potpora može prouzročiti promjenu ponašanja korisnika potpore koja narušava tržišno natjecanje. Profitno motivirani poduzetnik obično povećava razinu zaštite okoliša iznad obveznih uvjeta samo ako smatra da će to dovesti do neke vrste prednosti za njega, makar i granične.

⁶⁰ Potpore mogu utjecati na niz tržišta, budući da učinak potpore ne mora biti ograničen na tržište koje odgovara aktivnosti koja se podupire, nego se učinak može proširiti na druga tržišta, povezana s prvim tržištem bilo zato što su uzvodna, nizvodna ili komplementarna, ili zato što je korisnik već prisutan na njima ili će biti prisutan u bliskoj budućnosti.

(177) Za početak, Komisija ocjenjuje vjerojatnost da će poduzetnik moći povećati ili očuvati prihode od prodaje kao rezultat potpore. Komisija posebno razmatra sljedeće elemente:

a) sniženje ili nadoknadu troškova proizvodne jedinice: ako nova oprema⁶¹ dovede do sniženih troškova po proizvedenoj jedinici u usporedbi sa situacijom bez potpore ili ako potpora nadoknađuje dio operativnih troškova, vjerojatno je da će korisnik povećati svoje prihode od prodaje. Što je proizvod više cjenovno elastičan, veće je narušavanje tržišnog natjecanja;

b) proizvodni proces koji je prihvatljiviji za okoliš: ako korisnik preuzme proizvodni proces koji je prihvatljiviji za okoliš i ako je uobičajeno da se proizvodi u odnosu s potrošačima razlikuju na osnovi postignute razine zaštite okoliša kroz označavanje ili stvaranje imidža, vjerojatno je da će korisnik potpore moći povećati svoje prihode od prodaje. Što je veća sklonost potrošača proizvodima s obilježjima zaštite okoliša, to je veće narušavanje tržišnog natjecanja;

c) novi proizvod: ako korisnik pribavi novi proizvod ili proizvod više kvalitete, to će vjerojatno povećati njegove prihode od prodaje i može bitno mu osigurati prednost „prvog pristupanja“ tržištu. Što je veća sklonost potrošača proizvodima s obilježjima zaštite okoliša, to je veće narušavanje tržišnog natjecanja.

5.2.2.1. Dinamički poticaji/istiskivanje

(178) Državne potpore za zaštitu okoliša mogu se koristiti strateški kako bi se promicale inovativne tehnologije prihvatljive za okoliš, s ciljem davanja domaćim proizvođačima prednosti „prvog pristupanja“. Slijedom toga, potpore mogu narušiti dinamičke poticaje i istisnuti ulaganja u određene tehnologije u drugim državama članicama i dovesti do koncentracije te tehnologije u jednoj državi članici. Ovaj učinak je to viši što je više konkurenata koji smanjuju svoja inovacijska nastojanja u usporedbi s protučinjeničnim stanjem bez potpore.

(179) U svojoj analizi Komisija razmatra sljedeće elemente:

a) iznos potpore: što je viši iznos potpore, vjerojatnije je da se dio potpore može iskoristiti za narušavanje tržišnog natjecanja. Ovo je posebno slučaj ako je iznos potpore visok u usporedbi s veličinom opće djelatnosti korisnika;

b) učestalost potpore: ako poduzetnik više puta primi potporu, vjerojatnije je da će to narušiti dinamičke poticaje;

c) trajanje potpore: ako se operativna potpora dodijeli za duže razdoblje, vjerojatnije je da će se narušiti tržišno natjecanje;

d) postupno smanjivanje potpora: ako se operativne potpore smanjuju tijekom vremena, poduzetnik ima poticaj poboljšati učinkovitost, pa se stoga narušavanje dinamičkih poticaja tijekom vremena smanjuje;

⁶¹ Izračun dodatnih troškova možda neće u potpunosti obuhvatiti sve operativne koristi, budući da se koristi ne oduzimaju tijekom cjelokupnog trajanja ulaganja. Osim toga, neke vrste koristi, na primjer one povezane s povećanom produktivnošću i povećanom proizvodnjom s nepromijenjenim kapacitetima, teško je uzeti u obzir.

e) spremnost zadovoljavanja budućih standarda: ako potpora omogućuje predmetnom poduzetniku da zadovolji nove standarde Zajednice čije se donošenje očekuje u bližoj budućnosti, ulaganje pomognuto potporom smanjuje troškove ulaganja koje bi poduzetnik u svakom slučaju morao izvršiti;

f) razina regulatornih standarda u vezi s ciljevima zaštite okoliša: što je niža razina obveznih zahtjeva, to je veći rizik da potpora za unapređivanje iznad obveznih zahtjeva nije potrebna i da će istisnuti ulaganja ili biti iskorištena na način koji će narušiti dinamičke poticaje;

g) rizik prekomjernog financiranja: ako poduzetnik proizvodi široki spektar proizvoda ili proizvodi isti proizvod koristeći i konvencionalni postupak i postupak prihvatljiv za okoliš, javlja se veći rizik prekomjernog financiranja;

h) tehnološka neutralnost: ako se mjera usredotočuje na samo jednu tehnologiju, viši je rizik narušavanja dinamičkih poticaja;

i) konkurentske inovacije: ako strani konkurenti razvijaju konkurentske tehnologije (tržišno natjecanje u inovacijama), vjerojatnije je da će potpore narušiti dinamičke poticaje.

5.2.2.2. Očuvanje daljnjeg rada neučinkovitih poduzetnika

(180) Državne potpore za zaštitu okoliša mogu se opravdati kao prijelazni mehanizam kretanja prema punoj raspodjeli negativnih vanjskih učinaka po okoliš. One se ne bi smjele koristiti za dodjelu nepotrebne pomoći poduzetnicima koji se ne mogu prilagoditi standardima i tehnologijama prihvatljivijima za okoliš zbog svoje niske razine učinkovitosti. U svojoj analizi Komisija razmatra sljedeće elemente:

a) vrsta korisnika: ako korisnik ima nisku razinu produktivnosti i u lošem je financijskom stanju, vjerojatnije je da će potpora pridonijeti umjetnom održavanju poduzetnika na tržištu;

b) prekapacitiranost u sektoru na koji je usmjerena potpora: u sektorima gdje postoji prekapacitiranost, veći je rizik da će potpore za ulaganje održavati prekapacitiranost i neučinkovitu strukturu tržišta;

c) normalno ponašanje u sektoru na koji je usmjerena potpora: ako su drugi poduzetnici u sektoru postigli istu razinu zaštite okoliša bez korištenja potpora, vjerojatnije je da će potpora poslužiti za održavanje neučinkovite strukture tržišta. Prema tome, što su slabiji dokazi da korisnik poštuje načelo „onečišćivač plaća“ i što je veći udjel vanjskih troškova za zaštitu okoliša koje internaliziraju korisnikovi konkurent, to je značajnije narušavanje tržišnog natjecanja;

d) relativna važnost potpore: što je veće smanjenje/nadoknada varijabilnih proizvodnih troškova, to je veće narušavanje tržišnog natjecanja;

e) postupak odabira: ako se postupak odabira provodi na nediskriminirajući, transparentan i otvoren način, manje je vjerojatno da će potpore pridonijeti umjetnom održavanju poduzetnika na tržištu. Što je raspodjela subvencija šira (što se tiče pokrivenosti mjerodavnog tržišta) i konkurentnija (što se tiče licitiranja/nabave), to je manje narušavanje tržišnog natjecanja;

f) selektivnost: ako mjera u okviru koje su potpore dodijeljene uključuje relativno visoki broj potencijalnih korisnika, ako uključuje sve poduzetnike na mjerodavnom tržištu i ako ne isključuje poduzetnike koji bi mogli stremiti istom cilju zaštite okoliša, manje je vjerojatno da će potpore ostaviti neučinkovite poduzetnike na tržištu.

5.2.2.3. Tržišna snaga/isključujuće ponašanje

(181) Potpore za zaštitu okoliša dodijeljene korisniku mogu se iskoristiti za jačanje ili očuvanje njegove tržišne snage na danom proizvodnom tržištu. Komisija ocjenjuje tržišnu snagu predmetnog korisnika prije nego što se potpora dodijeli, kao i promjenu tržišne snage koja se može očekivati kao rezultat potpore. Potpore za zaštitu okoliša dodijeljene korisniku sa značajnom tržišnom snagom korisnik može iskoristiti za jačanje ili očuvanje svoje tržišne snage kroz daljnju diferencijaciju svojih proizvoda ili isključivanjem svojih konkurenata. Komisija vjerojatno neće izraziti zabrinutost oko tržišnog natjecanja na tržištima gdje svaki korisnik potpore ima tržišni udjel niži od 25 % i na tržištima čiji je Herfindahl-Hirschmanov indeks tržišne koncentracije niži od 2000.

(182) U svojoj analizi Komisija razmatra sljedeće elemente:

a) tržišnu snagu korisnika potpore i strukturu tržišta: ako je korisnik već u vladajućem položaju na tržištu na koje djeluje potpora⁶², mjere potpore mogu ojačati taj položaj kroz daljnje slabljenje konkurentskih ograničenja koje konkurenti mogu primijeniti na poduzetnika korisnika potpore;

b) novi ulazak: ako se potpora odnosi na proizvodna tržišta ili tehnologije koje se natječu s proizvodima gdje je korisnik potpore već prisutan i posjeduje tržišnu snagu, potpora može biti strateški iskorištena kako bi se spriječio novi ulaz. Prema tome, ako potpora nije dostupna potencijalnim novim konkurentima, veći je rizik da potpora narušava tržišno natjecanje;

c) diferencijaciju proizvoda i diskriminaciju u cijenama: potpore mogu imati negativni učinak olakšavanja diferencijacije proizvoda i diskriminacije u cijenama korisniku potpore, na štetu potrošača;

d) kupovnu snagu: ako na tržištu postoje jaki kupci, manje je vjerojatno da će korisnik potpore s tržišnom snagom moći povećati cijene naspram jakih kupaca. Prema tome, što je jača kupovna snaga, to je manje vjerojatno da će potpore naštetiti potrošačima.

5.2.2.4. Učinci na trgovinu i smještaj

(183) Državne potpore za zaštitu okoliša mogu nekim područjima osigurati korist kroz pogodnije uvjete proizvodnje, prvenstveno zbog komparativno nižih proizvodnih troškova koji su rezultat potpore, ili zbog viših standarda proizvodnje postignutih kroz potporu. Ovo može za rezultat imati preseljenje poduzetnika na područja obuhvaćena potporama, ili premještanje trgovinskih tokova na potpomognuta područja.

⁶² Potpore mogu utjecati na niz tržišta, budući da učinak potpore ne mora biti ograničen na tržište koje odgovara aktivnosti koja se podupire, nego se učinak može proširiti na druga tržišta, povezana s prvim tržištem bilo zato što su uzvodna, nizvodna ili komplementarna, ili zato što je korisnik već prisutan na njima ili će biti prisutan u bliskoj budućnosti.

(184) Slijedom toga, potpore preusmjeravaju dobit u državu članicu na proizvodnom tržištu na koje se odnosi potpora, kao i na tržištima proizvodnih ulaza.

(185) U svojoj analizi Komisija razmatra postoje li dokazi da je korisnik razmatrao druge lokacije za svoje ulaganje, u kojem slučaju je vjerojatnije da potpore značajno narušavaju tržišno natjecanje.

5.2.3. Odmjeravanje i odluka

(186) S obzirom na ove pozitivne i negativne elemente, Komisija odmjerava učinke mjere i određuje utječe li proizašlo narušavanje negativno na uvjete trgovanja u mjeri suprotnoj sa zajedničkim interesom. Najbolje bi bilo da se pozitivni i negativni učinci izražavaju koristeći istu referentnu veličinu (na primjer izbjegnute vanjske troškove naspram gubitka dobiti konkurenta u novčanim jedinicama).

(187) Općenito, što je viša korist za okoliš i što je jasnije određeno da je iznos potpore ograničen na minimalni potrebni iznos, to je vjerojatnija pozitivna ocjena. S druge strane, što su jače naznake da će potpore značajno narušiti tržišno natjecanje, to je pozitivna ocjena manje vjerojatna. Ako su očekivani pozitivni učinci rašireni, vjerojatno je da će narušavanje biti vrlo značajno, ocjena ovisi o mjeri u kojoj pozitivni učinci pretežu nad negativnim učincima.

(188) Komisija ne može uložiti prigovor na prijavljenu mjeru potpore bez pokretanja službenog istražnog postupka ili, nakon provedbe službenog istražnog postupka utvrđenog u članku 6. Uredbe (EZ-a) br. 659/1999, može odlučiti okončati postupak odlukom u skladu sa člankom 7. te Uredbe. Ako donese uvjetnu odluku u smislu članka 7. stavka 4. te Uredbe, Komisija može, na primjer, uključiti sljedeće uvjete koji moraju smanjiti proizašla narušavanja ili učinak na trgovinu i moraju biti razmjerni:

- a) niže intenzitete potpora od maksimalnih intenziteta dopuštenih u poglavlju 3.;
- b) odvajanje računa kako bi se izbjeglo prekomjerno financiranje s jednog tržišta na drugo, kad je korisnik aktivan na više tržišta;
- c) dodatne uvjete koje se mora zadovoljiti kako bi se poboljšao učinak mjere na zaštitu okoliša;
- d) nepostojanje diskriminacije drugih potencijalnih korisnika (smanjena selektivnost).

6. ZBRAJANJE

(189) Gornje granice iznosa potpora postavljene u ovim Smjernicama primjenjuju se bez obzira na to financira li se podrška za projekt obuhvaćen potporom u cijelosti iz državnih izvora ili je djelomično financira Zajednica.

(190) Potpore odobrene prema ovim Smjernicama ne mogu se zbrajati s drugim državnim potporama u smislu članka 87. stavka 1. Ugovora o EZ-u ili s drugim oblicima financiranja od strane Zajednice ako takvo preklapanje proizvede intenzitet potpore viši od onog postavljenog u ovim Smjernicama. Međutim, ako je trošak koji je opravdan kod potpora za zaštitu okoliša

opravdan u cijelosti ili djelomično i kod potpora za druge svrhe, na zajednički dio primjenjuje se najpovoljnija gornja granica potpore prema primjenjivim pravilima.

(191) Potpore za zaštitu okoliša ne smiju se zbrajati s *de minimis* potporama u pogledu istih opravdanih troškova ako bi takvo zbrajanje dovelo do intenziteta potpore višeg od onog postavljenog u ovim Smjernicama.

7. ZAVRŠNE ODREDBE

7.1. Godišnje izvješćivanje

(192) U skladu sa zahtjevima Uredbe (EZ-a) br. 659/1999 i Uredbe Komisije (EZ-a) br. 794/2004 od 21. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EZ-a) br. 659/1999 kojom se utvrđuju detaljna pravila primjene članka 93. Ugovora o EZ-u⁶³, države članice moraju podnositi godišnja izvješća Komisiji.

(193) Osim zahtjeva navedenih u ovim odredbama, godišnja izvješća za mjere potpora za zaštitu okoliša moraju sadržavati, za svaki odobreni program, sljedeće podatke o velikim poduzetnicima:

- nazive korisnika;
- iznos potpore po korisniku;
- intenzitet potpore;
- opis ciljeva mjere i vrstu zaštite okoliša koju ona treba promicati;
- sektore djelatnosti gdje su pokrenuti projekti obuhvaćeni potporom;
- objašnjenje kako se poštivao učinak poticaja, posebno koristeći pokazatelje i kriterije spomenute u poglavlju 5.

(194) U slučaju izuzeća ili smanjenja poreza, država članica treba dostaviti samo zakonodavne i/ili regulatorne tekstove kojima je potpora ustanovljena, detalje o kategorijama poduzetnika koji koriste izuzeća od poreza ili smanjenja poreza i sektore gospodarstva na koje najviše utječu ta izuzeća odnosno smanjenja.

(195) Godišnja izvješća objavljuju se na internet stranici Komisije.

7.2. Transparentnost

(196) Komisija smatra da su potrebne daljnje mjere kako bi se poboljšala transparentnost državnih potpora u Zajednici. Posebice je potrebno osigurati jednostavan pristup cjelovitim tekstovima svih primjenjivih programa potpora za zaštitu okoliša za sve države članice, gospodarske subjekte, zainteresirane strane i samu Komisiju.

⁶³ SL L 140, 30.4.2004. str. 1. Uredba kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena Uredbom (EZ-a) br. 1935/2006 (SL L 407, 30.12.2006., str. 1).

(197) To se jednostavno može postići uspostavom vezanih internet stranica. U tu svrhu, prilikom ispitivanja programa potpora za zaštitu okoliša, Komisija sustavno zahtjeva od predmetnih država članica objavu cjelovitog teksta svih konačnih programa potpora na internetu, kao i dostavu internet adresa objavljenog materijala Komisiji. Program potpora ne smije se primjenjivati prije no što se podaci objave na internetu.

7.3. Nadzor i vrednovanje

(198) Države članice moraju osigurati čuvanje detaljnih zapisa o dodjeli potpora za sve mjere zaštite okoliša. Takvi zapisi, koji moraju sadržavati sve podatke potrebne za potvrdu da su se poštivali opravdani troškovi i maksimalno dopušteni intenzitet potpore, moraju se čuvati 10 godina od datuma na koji je potpora dodijeljena, i trebaju se predati Komisiji na njezin zahtjev.

(199) Komisija traži od država članica da joj dostave ove podatke kako bi provela vrednovanje ovih Smjernica četiri godine nakon njihove objave⁶⁴.

7.4. Prikladne mjere

(200) Komisija ovime predlaže državama članicama, na osnovi članka 88. stavka 1. Ugovora o EZ-u, sljedeće prikladne mjere vezane uz njihove zatečene programe potpora za zaštitu okoliša:

Države članice trebaju izmijeniti i dopuniti, gdje je to potrebno, takve programe kako bi ih uskladile s ovim Smjernicama, u roku od 18 mjeseci nakon njihove objave, sa sljedećim izuzecima:

i) Države članice trebaju izmijeniti, gdje je to potrebno, programe potpora u obliku smanjenja poreza ili izuzeća od poreza obuhvaćenih Direktivom 2003/96/EZ prije 31. prosinca 2012:

ii) novi pragovi za pojedinačne projekte spomenuti u točki 160. primjenjuju se od prvog sljedećeg dana nakon objave ovih Smjernica u Službenom listu Europske unije;

iii) dužnost podnošenja detaljnijih godišnjih izvješća primjenjuje se na potpore dodijeljene prema zatečenim programima potpora od 1. siječnja 2009.

(201) Države članice se pozivaju da izraze svoje izričito i bezuvjetno slaganje s ovim predloženim prikladnim mjerama u roku od dva mjeseca od datuma objave ovih Smjernica u Službenom listu Europske unije. U nedostatku ikakvog odgovora, Komisija pretpostavlja da se predmetna država članica ne slaže s predloženim mjerama.

7.5. Primjena, važenje i revizija

(202) Ove se Smjernice primjenjuju od prvog sljedećeg dana nakon njihove objave u Službenom listu Europske unije i zamjenjuju Smjernice Zajednice o državnim potporama za zaštitu okoliša od 3. veljače 2001⁶⁵.

⁶⁴ Države članice trebale bi pomoći Komisiji u tom procesu pružanjem vlastite *ex post* ocjene programa i pojedinačnih mjera.

⁶⁵ SL C 37, 3.2.2001. str. 3.

(203) Ove se Smjernice primjenjuju do 31. prosinca 2014. Nakon savjetovanja s državama članicama Komisija ih može izmijeniti i dopuniti prije toga datuma na osnovi važnih promišljanja politike tržišnog natjecanja ili politike zaštite okoliša, odnosno kako bi uzela u obzir druge politike Zajednice ili međunarodne obveze. Takve izmjene i dopune mogu posebno biti potrebne s obzirom na buduće međunarodne dogovore na području klimatskih promjena i budućeg europskog zakonodavstva o klimatskim promjenama. Četiri godine nakon datuma njihove objave, Komisija će provesti vrednovanje ovih Smjernica na osnovi činjenica i rezultata širokog savjetovanja koje će Komisija provesti posebno na osnovi podataka prikupljenih u državama članicama. Rezultati vrednovanja bit će dostupni Europskom parlamentu, Odboru regija i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i državama članicama.

(204) Komisija primjenjuje ove Smjernice na sve prijavljene mjere potpora za koje je pozvana donijeti odluku nakon objave Smjernica u Službenom listu, čak i ako su projekti prijavljeni prije te objave. To uključuje pojedinačne potpore dodijeljene prema odobrenim programima potpora i prijavljene Komisiji prema obvezi pojedinačne prijave takvih potpora.

(205) U skladu s Obavijesti Komisije o određivanju primjenjivih pravila za ocjenu nezakonitih državnih potpora⁶⁶, Komisija u slučaju neprijavljenih potpora primjenjuje:

- a) ove Smjernice, ako je potpora dodijeljena nakon njihove objave;
- b) smjernice koje su bile primjenjive kad je potpora dodijeljena, u svim drugim slučajevima.

⁶⁶ SL C 119, 22.5.2002., str. 22.

PRILOG

**TABLICA KOJA PRIKAZUJE INTENZITETE POTPORA ZA POTPORE ZA ULAGANJE
KAO UDJEL OPRAVDANIH TROŠKOVA**

	Mali poduzetnik	Srednji poduzetnik	Veliki poduzetnik
Potpore za poduzetnike koje su povrh standarda Zajednice ili povećavaju razinu zaštite okoliša gdje standardi Zajednice ne postoje	70 % 80 % u slučaju ekološke inovacije 100 % uz postupak prikupljanja ponuda	60 % 70 % u slučaju ekološke inovacije 100 % uz postupak prikupljanja ponuda	50 % 60 % u slučaju ekološke inovacije 100 % uz postupak prikupljanja ponuda
Potpore za istraživanja zaštite okoliša	70 %	60 %	50 %
Potpore za rano prilagođavanje budućim standardima Zajednice			
- više od tri godine	25 %	20 %	15 %
- između jedne i tri godine prije stupanja na snagu	20 %	15 %	10 %
Potpore za gospodarenje otpadom	70 %	60 %	50 %
Potpore za obnovljive energije	80 % 100 % uz postupak prikupljanja ponuda	70 % 100 % uz postupak prikupljanja ponuda	60 % 100 % uz postupak prikupljanja ponuda
Potpore za štednju energije	80 %	70 %	60 %
Potpore za postrojenja kogeneracije	100% uz postupak prikupljanja ponuda	100% uz postupak prikupljanja ponuda	100% uz postupak prikupljanja ponuda
Potpore za daljinsko grijanje uz uporabu konvencionalne energije	70 % 100 % uz postupak prikupljanja ponuda	60 % 100 % uz postupak prikupljanja ponuda	50 % 100% uz postupak prikupljanja ponuda
Potpore za zbrinjavanje onečišćenih lokacija	100 %	100 %	100 %
Potpore za premještanje poduzetnika	70 %	60 %	50 %

III.

Dopuštenost dodjele državnih potpora za zaštitu okoliša ocjenjuje se sukladno članku 3. i 4. Zakona o državnim potporama i članku 9. Uredbe o državnim potporama temeljem materijalnih pravila iz točke I. ove Odluke sadržanih u tekstu akata iz točke II. ove Odluke.

IV.

Državnim potporama za zaštitu okoliša upravljaju ministarstva nadležna za zaštitu okoliša i energetiku, te pravne osobe koje su ovlaštene posebnim propisom.

V.

Danom stupanja na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o objavljivanju pravila o potporama za zaštitu okoliša („Narodne novine“, broj 98/07).

VI.

Ova Odluka stupa na snagu danom objave u Narodnim novinama.

PREDSJEDNIK

KLASA:

UBROJ:

OBRAZLOŽENJE

Na temelju članka 3. Uredbe o državnim potporama (Narodne novine, broj 50/2006), Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra financija donosi odluke o objavljivanju u «Narodnim novinama» popisa pravila i pravila iz članka 2. predmetne Uredbe.

Temeljem članka 3. navedene Uredbe, Vlada Republike Hrvatske na prijedlog ministra financija donosi, inter alia, odluke o objavljivanju u «Narodnim novinama» popisa pravila o državnim potporama, kao i njihove izmjene, a koja proizlaze iz članka 70. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske, s jedne strane i Europskih zajednica i njihovih članica, s druge strane.

U cilju osiguranja učinkovitog praćenja i pravovremenog objavljivanja pravila o državnim potporama predlaže se Prijedlog Odluke o objavljivanju pravila o državnim potporama za zaštitu okoliša, obzirom na važeću pravnu stečevinu u području državnih potpora Europske zajednice.

Objavi popisa pravila i teksta pravila pristupilo se isključivo u svrhu pune transparentnosti i učinkovitosti sustava nadzora državnih potpora.

Ovim se postiže puna transparentnost, jednostavnija mogućnost tumačenja i priprema korisnika i davatelja državnih potpora za primjenu ovih pravila nakon ulaska u Europsku uniju.

Na ovaj način u hrvatski sustav ne uvodi se ništa što se već ne primjenjuje i što ne obvezuje Republiku Hrvatsku, već se sustav približava davateljima i korisnicima državnih potpora.

Odluka o objavljivanju pravila o državnim potporama za zaštitu okoliša sadrži prijevod izvornika Smjernica Zajednice o državnim potporama za zaštitu okoliša (52008XC0401(03), SL C 82, 1.4.2008.).

Odluka o objavljivanju pravila o državnim potporama za zaštitu okoliša ne sadrži odredbu o načinu provedbe predmetne Smjernice, obzirom da je priroda Smjernice takva da je posebna odredba o primjeni suvišna, a državnim potporama za zaštitu okoliša upravljaju ministarstva nadležna za zaštitu okoliša i energetiku, te pravne osobe koje su ovlaštene posebnim propisom.

Danom stupanja na snagu ove Odluke prestaje važiti Odluka o objavljivanju pravila o potporama za zaštitu okoliša („Narodne novine“, broj 98/07).

Odluka o objavljivanju pravila o državnim potporama za zaštitu okoliša stupa na snagu danom objave u Narodnim novinama.